Ч. 247 (14.496). Львів, неділя 1. листопада 1936. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504.060, 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 229-41. „ Друкарні: 229-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ.

МИ НА ЖЕРТІВНИК ДІЙ...

МИ НА ЖЕРТІВНИК ДІЙ УСЮ ПОКЛАЛИ ДОЛЮ:
МАЙНО, ЖИТТЯ І КРОВ — ПОКЛАЛИ, ЩО ЗМОГЛИ.
З ПОЖЕЖІ ТА РУЇН МИ ЛЕДВИ ЗБЕРІГЛИ
ДЛЯ ДАЛЬШИХ ПОКОЛІНЬ ГЕРОЙСЬКИЙ ЕПОС БОЛЮ.

БЕЗДОЛЬНІ ВИГНАНЦІ, ПОДАВЛЕНІ ЖУРБОЮ,
НА СУДИЩЕ НЕСЕМ ТЕРНОВИЙ НАШ ВІНЕЦЬ.
МИ НЕ ЛУКАВИЛИ — І ВПАЛИ ЯК БОРЕЦЬ,
ЩО СТАВ НА БОРОТЬБУ З КАМІННОЮ СУДЬБОЮ.

НЕВЖЕ НАМ ЩЕ Й ТЕПЕР ЛИХА ПРИСУДИТЬ ДОЛЯ
ДОБУТИ ТІЛЬКИ СКАРБ НОВИХ МОГИЛ І РАН?
НЕВЖЕ ОБ ЛІД ЛЮДСТВА РОЗІБЄТЬСЯ ТАРАН
КРІВАВИХ НАШИХ МОЛЬБ? ХАЙ БУДЕ БОЖА ВОЛЯ...

МИ НА ЖЕРТІВНИК ДІЙ ВЕРГЛИ ОСТАНКИ ВІРИ.
КОЛИ-Ж НАС ЗАВЕДЕ ОСТАННЯ ЩЕ ВЕСНА!
НАМ ЛИШИТЬСЯ ОДЧАЙ! А ЗБРОЯ ЦЕ СТРАШНА!
ВОНА НЕ ЗНАЄ ЖЕРТВ, НІ СТРИМУ, АНІ МІРИ!

Усе актуальна тема...

Львів, 31. жовтня 1936.

Сидить людина кільканацять літ за редакційним столом і рік-річно стрічається з 1-листопадовою „темою". Рік-річно приходиться навязати до тієї дати низку рефлексій. І рік-річно насуваються рефлексії щораз нові. Бо істнують „теми", які не старіються:як може старітися історична дата, яка струснула життям нації та відкрила у ньому нову епоху?! Як може старітись дата, від якої розпочався новий період національного думання і відчування, від якої раз на завжди скристалізувався національно-політичний світогляд міліонових мас! І чи з приводу 1-го Листопада будемо казати про визвольницьку легенду, про культ національної традиції, про значіння ідеалів, незалежних від актуальної буденщини, про пошану для одиниць, які свої голови поклали на жертівнику ідеї, — чи про причини невдачі визвольницької боротьби, чи про події, які — хоч і закінчились невдачею — не викликують у членів даної нації ніякого сумніву щодо своєї тодішньої доцільности, — все одно, яку сторінку 1-листопадової події будемо розглядати та з якого боку будемо до тієї події підходити, — завжди будуть це міркування свіжі, найбільш актуальні. Звучить це як парадокс: 1-ий Листопад 1918. року і 1-ий листопад 1936?! Якаж страшенна пропасть ділить ці дві дати, наче не 18 літ, а цілі віки проминули від тодішнього осіннього ранку! Що може бути спільне між тими датами?! І саме тому, що така між тими двома датами ріжниця — зринають такі строго актуальні рефлексії.

І тому залишимо цим разом на боці всякі міркування історіософічного характеру. Дійсність надто сувора, надто важка, щоб хочби на чить від неї відриватись та ринути думками в минуле: годі відігнатись від думок, що їх — із приводу минулого — насуває теперішність. Маємо враження, що саме у звязку з великими історичними роковинами слід освідомити собі сьогодні наш нинішній стан.

Мало казати про парадоксальну суперечність ситуацій — тодішньої і нинішньої. Українська нація на всіх своїх етнічних землях переживає такі важкі часи, яких справді від відродження нації у половині минулого століття було небагато — хоч і радісних моментів за той час було так страшенне мало! На Наддніпрянщині, де живе головний наш національний масив, іде затяжна, повна безприкладної мартирольогії борня і за фізичну екзистенцію і за збереження решток питомеиностей національного духа, що його затроюють з діявольською систематичністю ворожими чужинецькими ідеями. У Румунії українців уважають румунами, які „зрутенізувались" та яких треба тільки „відрутенізувати". У Чехословаччині Підкарпатська Русь стала центральним тереном чесько-совітського військово-політичного союзу з усіми страхітливими можливостями, що їх криє такий союз. Щодо українських земель у Польщі, то півтора року тому здавалося, що зміниться наша дійсність на краще, що настане змога бодай дітей посилати до українських шкіл, бодай частину безробітної інтелігенції примістити по установах, до яких вона мала замкнений доступ, бодай частинно партиципувати у кредитовій акції державних банків, — що буде дійсно реалізована громадянська рівноправність українців, трактованих як окрема національно-політична особовість. А сьогодні читаємо у півофіціяльних польських періодиках, що „лавою треба сунути на схід", — на НАШ схід, на якому наші селяни не мають права купити клаптика рідної землі, призначеної для нових кольоністів! Якже можна поняття кольонізація погодити з поняттям нормалізації?!

Але й ця польсько-українська дійсність не виповнює всього нашого лиха. Мабуть ще гірша таки наша власна — внутрішньо-українська — дійсність. Правда, культурно-економічні наші робітники працюють з питомою собі муравлиною витревалістю, за дрібний гріш, що його можуть дістати від рідної установи. Але й оті установи з острахом глядять уже на те жалюгідне громадсько-політичне розпорошення, якого не було навіть після потрясення, викликаного березневим актом 1923. року. Залишаючи на боці аналізу обєктивних причин, ствердити можна — не лякаючись правди — що ВСІ істнуючі українські політичні організації слабші сьогодні, ніж були колинебудь від 1923. року. „Диференціяція", яка далі йде, виступає не як здоровий поділ суспільних течій, тільки як бажання використати пригожу ситуацію для добування собі впливів. Між окремими істнуючими політичними групами настали того роду відносини, що нічого й думати про можливість спільної мови. Одночасно йде наступ московського большевизму та одночасно поступає вперед взагалі національна і соціяльна радикалізація масових настроїв. І серед усього того методи взаємної внутрішньо-громадянської боротьби такі, що замісць вирівновати ріжниці — вони щораз поглиблюють взаємну нехіть і ворожнечу.

Тимчасом у світі перевалюються події. Йде у широкому світі боротьба двох могутніх доктрин: марксистівської доктрини, яка голосить, що світ йде до зудару світа капіталу і світа праці, — та націоналістичної доктрини, яка ділить світ на два табори суперечних ідей — національної та інтернаціональної. Обидві доктрини борються за поширення своїх впливів, обидві теж спільно валять передвоєнну доктрину державницької рації, яка не рахувалась ні з боротьбою кляс ані з боротьбою ідей.

Великі ідеольогічні течії не можуть оминути й нашої закутини. А проте острах викликує примітивізм, з яким наші люди ставляться до чужинецьких ідеольогічних зразків, не розуміючи їхнього органічного звязку з даним геополітичним і демографічним тереном та наосліп перещіплюючи їх на наш — зовсім інший і своєрідний — грунт. І найбільшим острахом проймає байдужність, з якою все організоване наше громадянство та широкі маси придивляються розвиткові тієї борні двох доктрин, розвиткові міжнародніх подій, безпосередньо від них залежних. Шалений поступ мілітаризації всіх країн, мода „тотальности" держави, божевільні збросневі перегони, погоня за сирівцями і конвульсійні спроби втримати рівновагу між вартістю гроша та видатками на збросння, що їх не витримує ніодин державний буджет, — все воно з залізною льогікою штовхає світ до чергової катастрофи. Скільки людей у нас завдає собі питання: як буде виглядати українська нація, якщо раптовий вибух чергового воєнного катаклізму захопить нас у такому стані, в якому находимось нині?!

Чи це не актуальна тема?! Що більш актуальне, як пригадуючи останню війну, яка велась на галицько-українському тереці, звертати увагу на повислі над цим тереном нові чорні хмари?! Що може бути більш актуальне, як пригадати сьогодні ту імпонуючу консолідацію національних сил, яка панувала у нас 1-го Листопада 1918. року! Хто має хоч дрібку сентименту до тодішнього національного зриву, хто не глядить на національні ідеали, як на блеф, — той не може байдуже приглядатись ідеольогічному та організаційному розпорошенню, в якому сьогодні живе український нарід. Невже дійсно не можна здобутись на зусилля консолідації, коли вона означає бути-не-бути українського народу?!

ік.

Початки орґанізації влади Зах. Української Республики.

СПОГАДИ ЗПЕРЕД 18-ТИ ЛІТ.

Приготування до державного перевороту в Галичині почалися у вересні 1918. р., коли після австро-німецького провалу на Балкані стало ясно, що Австро-Угорщина не вийде переможно зі світової війни. Приготуванням занявся гурток людей зпоміж членів Народнього Комітету, до яких належав і дехто зпоза нього; він теж дав почин до створення у Львові окремого військового комітету для організації боєвої сили. Тоді був я секретарем Народнього Комітету і у цьому характері, знаючи особисто наших діячів у всіх східно-галицьких повітах, взяв я на себе обовязок скликати довірочні конференції у Львові наших передових людей з кільканацяти сумежних повітів разом; таких конференцій було кілька. Мета їх була поінформувати повітових провідників про тодішнє політичне становище та про те, щоб у найближчому часі приготовилися перебрати владу на місцях і заздалегідь підшукували відповідних людей.

Акція велася під фірмою Народнього Комітету Української Національно-Демократичної Партії, при чому Військовий Комітет працював конспіративно окремо. Про те, як і про події загально-політичного характеру, що безпосередньо випередили наш першо-листопадовий переворот, написано обширніше у спогадах д-ра Вас. Панейка „Перед першим листопада", пок. д-ра Вол. Охримовича „Військовий Комітет" і моїх „Зперед 10-ти літ", друкованих у десятиліття листопадового перевороту в „Ділі" ч. 245. з 1. листопада 1928. р. та у деяких інших спогадах і публікаціях. Там є теж обширна згадка і про деякі події, про які пишу сьогодні.

Коротенько пригадаю у хронольогічному порядку події, останнього місяця перед переворотом і що з ними стояли у звязку.

В пятницю 18. жовтня 1918. р. президія Української Парляментарної Репрезентації скликала до Львова українських послів до австрійської державної ради з Галичини і Буковини, українських галицьких і буковинських соймових послів, українських вірилістів галицького сойму, українських членів австрійської палати панів, відпоручників поодиноких українських партій з Галичини і Буковини та кількох делегатів української львівської академічної молоді. Наради відбулися під проводом през. УПР д-ра Евгена Петрушевича. Звідомлення про ці наради разом зі списом учасників оголосив я негайно з власного почину у передовиці „Діла" з 20. жовтня 1918. р. і це є одинокий джерельний документ цієї великої історичної події, формального протоколу з ходу нарад тоді не списали, бо й не було на них офіційного секретаря, а тільки я, сидячи біля президії, списав учасників нарад і робив записки, на основі яких написав по цілонічних нарадах (від 4. попол. до 4. рано 19. жовтня 1918. р.), не йдучи зовсім спати, в часі до 10. години того самого дня рано, коли у великій салі Народнього Дому розпочався бурхливий зїзд діячів з краю разом з членами цілонічних нарад — передову статтю для „Діла".

На нарадах 18. жовтня 1918. р. було два реферати — організаційний пок. посла д-ра Евгена Левицького і політичний, який виголосив я. На основі організаційного реферату, доповненого моїм політичним, рішено: утворити Українську Національну Раду у схемі, на основі якої скликано наради, проголосити Українську Національну Раду конституантою українських земель Австро-Угорщини, доручити їй перебрати у відповідний час владу та перевести її організацію. Тоді і складено шість статтей конституційно-державного характеру щодо українських земель Австро-Угорщини з проголошенням національної автономії для меншин, не зриваючи ще усіх звязків з Австрією, яка формально ще істнувала. Це сталося головно під впливом присутнього на нарадах пок. посла Миколи Василька всуперед домаганню незначної числом опозиції, що домагалася проголошення негайної злуки з тодішньою гетьманською Україною. Характеристичне, що цієї негайної злуки домагалися передовсім речники українських соціяльних демократів і молоді, що були найбільш ворожо настроєні до гетьмана Павла Скоропадського та його режіму. Принципово мали вони рацію і на цю тему помістив я в „Ділі" 31. жовтня 1918. р. передовицю п. з. „Віде́нь чи Київ" виразно підкреслюючи орієнтацію на Київ з цілковитим поминенням Відня.

Опозиція появилася й на великому зїзді 19. жовтня, яким проводив през. д-р Евген Петрушевич, а я вів протокол нарад. Проголошені тези, ухвалені попередньої ночі на засіданні конституанти, викликали галасливий спротив у частини присутніх так, що не можна було обговорити і вирішити цілу низку важливих справ практичного організаційного характеру. Вельми цікаве й те, що тоді наспів на мої руки на короткий час перед нарадами лист від одного з діячів Закарпатської України, який покликуючися на настрій своїх земляків, домагався, щоб до української держави влучили теж і Закарпатську Україну. Це письмо відчитав я на зїзді і воно зробило величезне враження. Жаль, що цей документ, який я передав негайно президії, пропав, як пропало чимало дуже важних історичних документів цього переломового часу.

Українська Національна Рада не намітила тоді, у днях 18. і 19. жовтня 1918. р., ніяких практичних вказівок щодо дальшої організаційної праці в краю, головно щодо орґанізації майбутньої влади. Значна частина парляментарних послів з през. дром Е. Петрушевичем, в понеділок, 21. жовтня 1918. р. виїхала до Відня, щоб у центрального уряду поробити заходи для мирної передачі влади у Східній Галичині і Північній Буковині в українські руки. Тут мушу зазначити, що у наших політиків і у нашого громадянства в Галичині не було тоді ніяких ворожих настроїв супроти поляків і новотвореної польської держави. Ми хотіли тільки здійснити наше природне національно-державне право на українських етнографічних землях, ґарантуючи полякам цілковиту національну автономію у твореній нами українській державі включно з парляментарною репрезентацією й участю поляків в уряді як національної меншини. Слід теж відперти заміти з польського боку, буцім то ми були тоді сліпим орудям у руках австрійського уряду і німців. Наша тодішня політика була наскрізь самостійницька і ні австрійський уряд, ні німці не мали на неї ніякого впливу і що більше, не було з їх сторони фактично ніякої для нас допомоги. Ми кермувалися у наших політичних рішеннях і ходах виключно нашим національно-державним інтересом без огляду на те, чи це подобається Відневі або Берлінові, чи ні. Зрештою з Берліном не мали ми й так ніяких політичних звязків. Одним словом, створення Західно-Української Республики не було в 1918. р. ніякою австрійсько-німецькою інтригою, а тільки і виключно вислідом наших самостійницьких державницьких змагань.

В останній декаді жовтня 1918. р., коли валилася Австро-Угорщина і на її руїнах творились нові держави, нелегко було утримати безперервні звязки між Львовом і Віднем, де перебувала більшість українських парляментарних послів, членів У. Н. Ради. Тимто на терені Львова повстала Делегація Української Національної Ради під проводом д-ра Костя Левицького, а опісля пок. Івана Кивелюка і д-ра Льва Ганкевича, як заступника, що в дійсности перебрала на себе усі завдання У. Н. Ради, відбуваючи щоденно засідання в льокалі Народнього Комітету. Не намічувано на них нових плянів реорґанізації влади, залишаючи австрійську урядову схему з її компетенціями з тим, що провідні урядові становища мали з правила заняти українці, зокрема в політичній адміністрації. Військовий Комітет працював самостійно при помочі своїх емісарів у повітах і у більших містах.

Вполудне 31. жовтня 1918. р. після приїзду з Відня посла д-ра Льонгина Цегельського зібрані на засіданні члени У. Н. Ради вибрали делеґацію до намісника генерала гр. Гуйна, щоб він передав владу в руки У. Н. Ради. До цієї делеґації призначено: д-ра Костя Левицького, Івана Кивелюка, д-ра Сидора Голубовича, д-ра Льонгина Цегельського і мене. Ми пішли до намісника Гуйна і хвилину мусіли ждати, бо саме тоді була у намісника делеґація Тимчасової Ліквідаційної Комісії з Кракова, в якій між іншими були Вітос і Гломбінський. Польська делеґація домагалася від гр. Гуйна добровільної передачі влади у Східній Галичині в руки Тимчасової Ліквідаційної Комісії, що у Кракові й опісля в Західній Галичині перебрала владу дня 28. жовтня 1918. р. з метою передати її польському урядові у Варшаві. Намісник гр. Гуйн відмовив польській делеґації, як безпосередньо потім відмовив і нам.

Не оставало нам нічого, як тільки зробити найближчої ночі насильний переворот та випередити поляків, що хотіли те саме зробити в суботу 2. листопада, а це з огляду на урядове свято в дні першого листопада. Ми вернулися до льокалю Народнього Комітету, де ждали на нас члени У. Н. Ради і члени Військового Комітету. Останні здали звіт зі своїх приготувань до перевороту. Вирішено вночі розброїти військові неукраїнські частини у Львові (два штурмові німецькі баталіони — один німецький з Градцу і один угорський) і українськими військовими частинами обсадити урядові льокалі. Я виїхав тоді десь біля 7. год. вечором до Дністрового Дому на Городецьке, де скликано нараду українських залізничників. Було їх багато. Я подав їм до відома вирішення У. Н. Ради як перевести переворот уночі, візвав їх бути на головній стації перед північчю і після півночі не пускати на захід ніякого поїзду. Приказ виконали вповні. Вночі з 31. жовтня на 1. листопада 1918. р. українські військові частини розброїли неукраїнські військові частини і згідно з приказом обсадили льокалі важніших державних установ, — ратуш, як теж залізницю і пошту. Намісника Гуйна інтернували. Ранок 1. листопада 1918. р. застав Львів в руках української влади, а на вежі львівського ратуша маяв жовто-блакитний прапор.

Команду над нашими військовими частинами у Львові обняв пок. полк. Дмитро Вітовський, колишній сотник Усусусів. Утворено негайно команду міста, яку обняв пок. полковник австрійської служби Маринович.

Ранком 1. листопада довідався я, що припадково не обсаджено дирекції поліції при вул. Ма... кевича. Зробив я це сам при допомові двох старшин і яких 30 вояків коло 9. год. рано. Від директора д-ра Райнлендера перебрав я урядування, установляючи з місця провідником політичного відділу надкомісаря поліції Смулку, а провідником кримінального відділу радника поліції Соханського, обох українців. Це моє рішення затвердила тогож дня вечором У. Н. Рада, доручаючи мені нагляд над поліцією у Львові. Був це перший у Львові цивільний адміністраційно-політичний уряд, обсаджений і введений в життя українською владою. Одначе урядувала українська державна поліція у Львові всього кілька днів, бо з хвилиною, як почалися у Львові бої, вся поліційна влада перейшла в руки війська.

По пол. 1. листопада 1918. р. делеґація У. Н. Ради під проводом д-ра Костя Левицького перейняла владу намісника, установлюючи керманичем намісництва презид. Володимира Децикевича, тодішнього сенатора. Він не почав правильної праці з причини воєнних подій у Львові і недостачі правильних зносин з повітовими осередками.

В найближчих днях провід поодиноких урядів у Львові по українському боці фронту, що творився вже від 3. листопада, обняли наші люди. В неділю 3. листопада з письменного доручення У. Н. Ради перебрав я у товаристві поручника д-ра Михайла Новаковського й інж. Володимира Шухевича й формальну військову владу іменем У. Н. Ради від ген. Пфефера, військового коменданта Східної Галичини і Буковини, на що списано окремий протокол.

Автономічної влади ми не перебирали і управа міста й маґістрату у Львові залишилась увесь час в польських руках аж до евакуації Львова українським урядом і військом. Наскільки собі пригадую, не переведено тоді теж зміни і в повітовому виділі львівського повіту.

Силою воєнних відносин у Львові фактична влада на місці перейшла у руки війська. Перше військову команду міста Львова з полк. Марино...

вичем у проводі, що сповнювала здебільша функції дирекції поліції, начальну команду військових частин у Львові обняв полк. Вітовський з окремим боєвим штабом. Невдовзі став він державним секретарем (міністром) військових справ і треба було обсадити його місце. Хотів його заняти отаман УСС Гриць Коссак, але через опозицію проти нього деяких частин чи старшин Усусусів, вдоволився він номінацією на полковника, а начальну команду у Львові заходами д-ра В. Панейка обняв іменований полковником сотник австр. армії Стефанів.

На окрему згадку заслуговує створення у Львові окремого Державного Харчевого Уряду для апровізаційних цілей війська і цивільного населення; його керму обняв д-р Степан Федак.

Українська Національна Рада відбувала щоденно свої засідання в сесійній салі Ставропігійського Інституту при вул. Бляхарській. Темою нарад була головно оборона Львова, переговори з поляками ,що в особах пок. краєвого маршала Незабітовського і віцепрез. міста проф. д-ра Хлямтача зголосилися в тій справі до У. Н. Ради вже першого листопада вечором. Справу переговорів провадив окремий комітет, вибраний У. Н. Радою, як остаточно вийшло, без успіху.

Та найважнішим предметом нарад у першому тижні була справа сформування першого уряду. Приготування ведено неофіційно вечорами в канцелярії д-ра Костя Левицького і під його проводом. Брав у цьому участь тільки дехто із членів У. Н. Ради. Остаточно 8. листопада сформовано листу членів уряду, який за тодішньою революційною практикою в деяких державах, між іншим і на Великій Україні за Української Центральної Ради, названо Державним Секретаріятом. На чолі першого уряду станув д-р Кость Левицький; у цьому уряді став я державним секретарем земельних справ. Дня 9. листопада У. Н. Рада затвердила склад Державного Секретаріяту, а в неділю 10. листопада 1918. р. в год. 10. рано зложили ми як члени першого уряду Західно-Української Республіки святочне приречення до рук найстаршого віком політичного провідника галицьких українців пок. през. Юліяна Романчука.

Кожний з нас членів уряду обняв свій ресорт, стараючися скомплєтувати перші кадри урядовців свого ресорту і навязати звязок з краєм, що було дуже тяжко через війну в самому Львові, комунікаційної розрухи і самочинного повороту сотень тисячів полонених зі заходу на схід і зі сходу на захід — туди вертались і військові австро-угорські частини з України — через Східну Галичину. Діючими покищо остали австрійські закони й австрійська форма правління. Щоденно відбували ми засідання уряду, та найчастіше в канцелярії директора Зем. Банку Гіп. при вул. Підвалля 7. Обговорювано справи воєнного становища, персональні щодо номінації вищих урядовців, намічену організацію урядів та реферовано вісти, що наспівали з краю, назагал доволі скупі, вкінці вісти з переговорів з якимсь французьким старшиною, що як французький делегат прибув до Львова, а поправді був польським агентом. У тих відносинах правильної державної організаційної роботи, передовсім щодо творення й розбудови державного апарату, очевидно не можна було перевести.

Зроблено це щойно по силам і змозі по евакуації Львова в нових осідках уряду в Тернополі і пізніше в Станиславові. При цьому я вже не був, бо захворівши тяжко на еспанку 16. листопада 1918. р., мусів залишитись і скривався у Львові, звідки, щойно в останніх днях квітня 1919. р. за чужою леґітимацією виїхав я до Відня. Звідтам разом з през. д-ром Е. Петрушевичем через Ужгород приїхав я до Станиславова в дні 14. травня 1919. р. Тут побув я всього три дні і 17. травня 1919. р. разом з пок. д-ром Мирославом Здерковським і отаманом Теодором Рожанковським виїхав від уряду до Чехословаччини за допомогою в муніції. Це й вдалося нам зробити, але прийшла вона запізно...

Д-р Степан Баран.

Військовий аташе СССР командує обороною Мадриду.

АНГЛІЯ ЗАНЕПОКОЄНА.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. Як повідомляє „Ле Матен", совітським ґенералом, що обняв командування оборони Мадриду, є воєнний атташе мадридської амбасади СССР Горев.

Дальше „Ле Матен" згадує, що політичні кола Льондону занепокоєні тою співпрацею Москви і Мадриду тому, що вона помітно продовжить еспанську громадянську війну. **Найбільш віродостойні совітські джерела потверджують, що СССР заосмотрює мадридський уряд в літаки, танки і панцирні авта.**

МАДРИД ЗБОМБАРДОВАНИЙ.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. Нац. літаки збомбардували вчора Мадрид; від бомб згинуло 15 цивільних осіб, 60 ранено.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. Підчас вчорашнього бомбардування кілька бомб упало на вулиці, на яких поліція негайно замкнула рух. Бомбардування викликало чимале враження.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. **Підчас вчорашнього бомбардування столиці згинуло 41 осіб, ранено 130 осіб.**

120 ТАНКІВ НАЦ. АРМІЇ.

ҐІБРАЛЬТАР, 31. 1х. ПАТ. Нац. командування вислало на фронт 120 свіжо змонтованих танків ріжної системи, італійського та німецького походження

КОМУНІКАТ НАЦ. КОМАНДУВАННЯ.

КОРДОВА, 31. 10. ПАТ. На фронті Сорія—Ґвадалихара нац. війська переслідують ворога, що відступає; Ескуріяль займуть вони наступом без артилерійської підготовки; після 6-годинного бою вони зблизилися на 5 км. до замку; під Чапінерою відбили наступ червоних, на відтинку Ґвадалихари посунулися на 10 км.; під Наваль Карнеро спокійно.

САЛЯМАНКА, 31. 10. ПАТ. В Астурії нац. війська очищують терен від ворога: заняли село Совієдо і відбили ворожі наступи на Альбаррасі та на Есквіяс: червоні втратили 3 танки і 60 убитих. На фронті Таха червоні залишили Кобу Валенте, яку нац. війська окружували; на відтинку Сорія нац. війська посунулися на 3 км. на шляху до Мандаюни, в Алькорі Кантанільйо укріпили свої становища.

ЛЯ КОРУНЯ, 31. 10. ПАТ. На мадридському фронті нац. війська відбили наступи між Ґріньон і Торрехон де ля Кальцада, з якими червоні вязали чималі надії; на відтинку Ґвадаляхари заняли Сієрру де Лябуеля та посуваються дальше; під Мадридом зістрілили 3 літаки.

КОМУНІКАТ ЧЕРВОНИХ.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. Червоні літаки збомбардували вчора нац. летунський майдан у Саляманці, де є 10 тримоторових літаків; частину з них знищено. На відтинку Наваль Карнеро зістрілено 2 нац. літаки.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. На південь від столиці посунулися на фронті широкому на 30 км. на 6 до 15 км., здобуваючи місто Торрехон де ля Кальцада. Вони заняли також село Торрехон де Веляско, але ніччю покинули її. Червона артилерія та літаки бомбардують нац. вояків, що замкнулися у церкві.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. На північному фронті червоні посунулися вперед на правому крилі, в Овієдо займають вулиці міста, на араґонському фронті відбили наступ червоних, на середньому фронті та в долині Таха укріплюють свої становища.

Червоні вимордували 400 старшин.

БОРОНЯТЬСЯ ПЕРЕД ГОЛОДОМ.

СЕВІЛЛЯ, 31. 10. ПАТ. Капітан маринарки Дон Альберто Кассо, який утік з Картахени, оповідає, що тамошній совіт у хвилині вибуху повстання, арештував усіх старшин, замикаючи їх на кораблях. Перед кількома днями вивезли 400 старшин на кружляку на повне море і там їх помордували.

УРЯД УТІК З МАДРИДУ.

МАДРИД, 31. 10. ПАТ. Еспанський Банк отворив міністрові скарбу 15,000.000 пезетів кредиту на закуп харчів у закордоні.

ЛЯ КОРУНЯ, 31. 10. ПАТ. Тутешня радіостанція повідомляє, що цілий уряд за винятком прем'єра Ляргa Кабалера покинув Мадрид.

Еспанський національний кружляк зревідував большевицький корабель.

ОСТЕРІҐАЮТЬ.

ОДЕСА, 31. 10. ПАТ. При вході до Ґібральтарського проливу нац. кружляк „Альміранте Сервера" затримав совітський корабель „Дністер", що плив з Гамбурґа до Батуму, перевів ревізію та дозволив плисти дальше.

САЛЯМАНКА, 31. 10. ПАТ. Комунікат пресового бюра нац. головної кватири остерігає, що нац. війська обстрілюватимуть кожний літак, який появиться над їхніми позиціями, не зважаючи на його походження.

Українське жіноцтво у визвольних змаганнях.

Коли розжарене кріваве полумя світової війни обхопило цілу Европу, а на фронтах кипіли ще завзяті бої, тоді у позафронтових частинах війська почало вже з кінцем 1918 року творитися щось, що заповідало недалекий кінець війни. Серед вояків ріжних національностей почав проявлятися дух бунту проти насильства і терору поміжних націй. Це були перші прояви зриву поневолених народів, що рвались до волі, до визвольної боротьби за власну державу.

До тих народів належав і наш нарід. Його національний рух підчас революції це був великий народній зрив, — світла подія на сторінках історії нашого народу.

Коли по кількамісячних боях за Львів наша армія приневолена була податись за Збруч, тоді-то разом з нею подалось за Збруч велике число нашого населення, а з ним і велика скількість нашого жіноцтва.

Уся ця політична еміграція опинилась здебільша в Подільській губернії, головно в Камянці Подільськім, який в той час став осередком нашого державного життя.

Опинившись у таких обставинах на Наддніпрянщині, де все довкола кипіло, де від сотень літ неволі творилася наша власна незалежна держава, де кожна невикористана хвилина могла заломити все, виборене геройськими зусилями, де праця кожної одиниці була не то потрібна, але конечна — годі було стояти з заложеними руками. Уся Україна була в той час в огні війни, з одного боку наступав Денікін, з другого большевики, а наші злучені армії Великої України та Галичини з львиною силою боролися на всіх фронтах; страшна пошесть винищувала наше геройське військо. Треба було згуртувати і наше жіноцтво.

Перші мої кроки були до Міністерства Галицьких Справ, де Семен Вітик був великим прихильником усіх проявів громадянської праці. За його інформаціями я порозумілась з діяльною у той час громадянкою з Буковини Марією з Пісецьких Струтинською і другою буковинкою п. Вітровою і при помочі кількох галичанок, а саме п-ні Паладійчукової, п-ні Юриненць, п. Марії з Левів Терлецької, п. Оксани Бірецької, Касіяновоі — почали ми передумувати, як створити жіночу організацію, якої в той час на Наддніпрянщині не було. Треба було придумати і спосіб приєднати до цього діла і наддніпрянські землячки. Тут допоміг нам великий громадянський діяч, тодішній наш міністер здоровля Одрина, і міністер військових справ генерал Петрів.

13. серпня 1919. року заснували ми Український Жіночий Союз, який за моєю пропозицією назвали „Союзом Українок". У короткім часі число членів „Союзу" дійшло до 360. „Союз Українок" мав стати завязком центральної організації усього українського жіноцтва Наддніпрянщини. З відомих діячок придніпрянок приступили до Союзу: п-ні Петлюрова, Черняхівська-Старицька, Софія Русова, Ганна Чикаленко, п-ні Одрина, жінка міністра здоровля, п-ні Приходько, Коломийченко, Годлевська та і.

Чим завзятіші бої кипіли на фронтах, тим більше горячкова праця йшла у „Союзі". Тисячі ранених і хворих на тиф наших військових — приневолили „С. У." занятись опікою над ними по шпиталях і поза шпиталями. В тій цілі створено „Секцію помочі хворим і раненим козакам". Хто був у той час на Наддніпрянщині і бачив, в яких умовинах знаходилося наше хворе і ранене військо, кілько хворих вояків валялося поза шпиталями, без білля і постелі та лікарської опіки — цей зрозуміє, яка важна була тут допомога нашого жіноцтва. Члени Секції розносили по шпиталях харчі, старались за лікарську опіку, постачали білля, лектуру, полагоджували листування недужих.

Пекуча потреба постачання білля і одягів для війська на фронт приневолила С. У. заснувати „Швальню військового білля", яка постачала тижнево тисячі комплетів білля для війська на фронт. Зорганізовано теж „Чайню і харчівню для ранених Козаків", де членкині Союзу працювали ввесь день безкорисно. Крім цього засновано „Культурно-освітну Секцію", яка висилала своїх референток на фронт. Коли уряд У.Н.Р. улаштував т. зв. „Тиждень Козака" і запросив до співпраці „Союз Українок", тоді Союз вислав 40 своїх делегаток по селах і містах для пропаганди і заохочення нашого селянства вступати в ряди української армії.

В порозумінні з Міністерством Військових Справ — „С. У." зорганізував делегацію „Червоного Хреста" до Галичини для провірення стану наших вояків по польських таборах і вязницях.

С. У. виробив собі своєю ідейною і пляновою працею великий авторитет у всіх міністерствах. Коли ця частина наших земель, де опинилась наша влада — була цілими місяцями відрізана від усього світа, коли західні держави переводили безоглядну бльокаду України і не допускали навіть ліків ані медикаментів, і народ і військо масово гинули від пошести тифу — тоді „Союз Українок" вислав відозву до жіноцтва цілого світу в англійській, французькій та німецькій мові з горячим закликом допомогти їй.

На жаль ця поміч прийшла вже за пізно.

Союз провадив свою працю до приходу польських військ, пізніше і наступу большеви-

ОЛ. КУЗЬМА.

18 літ тому.

З приводу одної публікації.

Історія листопадових подій з 1918 р., зокрема бої за Львів має вже богату літературу, українську та польську, що ставить собі за завдання устійнити хід обосторонних ділань і вияснити ріжні епізоди та подробиці незнані ширшому загалові а то й самим учасникам, що виступали одночасно на ріжних фронтах. Можна вже ствердити, що коли історична література, яка торкається українсько-польських змагань за свою державність в роках 1918—1920 по українському боці без порівнання богатша*), то в справі боїв за Львів переважають численно публікації польські. Розуміється, що цим не пересуджена вища якість польських історичних матеріялів, зокрема, що багато з них вийшло під урядовими авспіціями. Саме ця офіціяльна марка причинюється до того, що автори цих публікацій не все здобуваються на повну безсторонність і нерадо признаються до слабших моментів кампанії, яку в результаті виграла польська сторона. А чейже висвітлення строгої правди повинно бути важнішим, ніж гльорифікація перемоги, якщо історіографія має бути наукою.

Зрештою польській стороні, як державній, приходиться ця історіографія дуже легко. В 1928 р. зорганізувалось у Львові окреме „Товариство дослідів історії оборони Львова і південно-східних воєвідств", що під патронатом військової влади і при щедрій матеріяльній допомозі державних чинників видає друком покищо джерела до історії львівських боїв. Досі появилися два великі томи реляцій учасників цих боїв з польської сторони. Справді кольосальними розмірами визначається другий том, що появився цього року й обіймає 1092 сторінки великого книжкового формату**). Книга містить 62 реляції (44 в цілости і 18 у вимках) людей, що в листопадовій обороні Львова відограли ріжні ролі. Як довідуємось, друкується вже третій том цього видавництва.

Не місце тут запускатися в оцінку другого тому „Оборони Львова". Лишаю це на пізніше. Сьогодні хочу тільки звернути увагу на реляцію ротмістра д-ра с. с. Тадея Михайла Нітмана, якому в дні 3. листопада 1918 р. довелось бути командантом головного двірця у Львові. Хто читав „Листопадові Дні" Ол. Кузьми, знае, що Головний дворець дістався в польські руки того дня досвіта і що наступної ночі, із 3. на 4. листопада здобували його УСС. Український наступ на цей дворець був спершу успішний, бо дві гуцульські сотні УСС заняли з бравурою будинок і могли стати панами ситуації, якби не дались були заманити в переговори з поляками, які остаточно дворець відобрали. Другий наступ УСС., повторений кілька годин пізніше не змінив також ситуації.

Д-р Нітман, що був тоді поручником, перебув тільки перший наступ УСС. на дворець. Переймаючи команду двірцевої залоги з хвилиною, як скінчилось обосторонне перемиря (тревало до 2. год. попол.), мав не тільки обезпечити дворець, але й завести порядок між залізничниками, яких було з двіста і назагал пороху не нюхали. Військово додатним елементом був, як він каже, тільки відділ легіоністів. З того всього він мав зробити військо. Одначе найгрізнішим ворогом того вечора були не українці, тільки алькоголь. У залізничих вагонах було багато вин, горівок, коняків. Вістка про це розійшлася швидко і залізничники почали розбігатись, грабуючи алькогольні запаси. Нараз спалахнула кріваво луна пожежі. Цивільне населення кинулось на військові харчеві магазини і грабуючи, підпалило вагони з бензиною, оливою, збіжем. Військові стійки були за слабі, щоби вдержати порядок.

Дальшим лихом були поворотці з австро-угорської та німецької армії. Їх приміщено у ждальнях, де вони завалили покотом підлоги, негайно засипляючи. Інші завалили юрбою вестибуль і всі переходи.

Нараз пізним вечором роздалась стрілянина від заходу. Хтось крикнув: українці атакують! Настала паніка серед двірцевої залоги і хто міг ховався по кутах і вагонах серед пекольного гуку спадаючих скляних дахівок перонової галі і блеску пожежі.

Решту залоги, яких двацять людей, установлено при західному вході до перонових галь і розпочалась жива перестрілка. Згодом приходить вістка, що українці заатакували дворець від фронту, отже від міста. Уміщений там польський скоростріл замовк (стрілець підхор. Кольбушовський, якого вбито). Нарешті в партері зробилося пекло. Хтось кинув крізь вікно до ждальні ручну гранату, що поставила сотки сплячих поворотців на ноги. Налякані почали хапати за кріси, що скрізь валялися й стріляти на всі боки. Серед загальної метушні попередній комендант двірця, пор. де Ляво дістався в український полон.

Тимчасом пор. Нітман, пригноблений трагізмом ситуації, впав до рецепційної салі і звідтам вигнав гурток своїх вояків, що „тремтячи із страху, поховалися в найбезпечніших від куль убікаціях". Ними обсадив горішні виходи тунелів, певний, що партер заняли українці, які тепер будуть виходити вгору на перон. Раненими займалися три цивільні особи й дві санітарки.

Нараз між вагонами поза пероном почали увихатися якісь люди і кричати у всіх мовах габсбурської монархії: Не стріляти! Висунувся

*) Гляди: Materjały do bibljografji historji obrony Lwowa i województw południowo-wschodnich. Opracował dr. Jan Skrzypek.

**) Obrona Lwowa, 1—22. listopada 1918. Relacje uczestników. Tom II. Lwów 1936.

Новий конкурс „Діла“ на економічні статті.

Як відомо нашим читачам, зпоміж надісланих статтей для попереднього конкурсу, уфундованого в „Ділі“ п. Василем Тихим з Америки, жюрі признало тільки 6 авторам грошеві нагороди. Для чотирьох нагород (для І-ої в сумі 10 ам. долярів і для трьох по 3 ам. доляри) не найшло жюрі відповідних кандидатів (див. „Діло“ ч. 81). Тому розписуємо отсим

ЧЕРГОВИЙ КОНКУРС

на тему

„ЯК ЗОРГАНІЗУВАТИ УКРАЇНСЬКИЙ ДОМАШНІЙ ПРОМИСЛ?“

Тему вибрало жюрі, признаючи справі організації нашого домашнього промислу першорядну вагу, а для дальшого господарського розвитку українського народу — велику актуальність.

Нагороджених буде 5 статтей, а саме:
1-а нагорода — рівновартість у золотих 6 ам. дол.
2-а нагорода — рівновартість у зол. 4 ам. дол.
3-я нагорода — рівновартість у зол. 3 ам. дол.
4-а нагорода — рівновартість у зол. 3 ам. дол.
5-а нагорода — рівновартість у зол. 3 ам. дол.

Засаднича вимога: річевий підхід до теми і можливість здійснення поданого проекту.

Розмір статті повинен не переходити розміру нормальної газетної статті (200—300 рядків).

Статті писані по змозі на машині, треба надсилати в замкнених ковертах із зазначенням назовні: **Для конкурсу.** Справжнє прізвище автора треба помістити в окремій меншій коверті, яку жюрі відчинить уже після признання нагороди.

Речинець, до якого прийматимемо згадані статті, **31-го грудня ц. р.**

Товариш Торез має голос.

ФРАНЦУСЬКІ КОМУНІСТИ В ОПОЗИЦІЇ.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. На засіданні париської секції комуністичної партії ген. секретар партії Торез заявив: Причиною труднощів, перед якими стоїть уряд, є його вагання перед фашизмом як у внутрішній політиці, так і в закордонній. Дальше він атакував деяких соціялістів і радикалів за протикомуністичну кампанію. У парляменті комуністи будуть домагатися оподаткування великих маєтків та виступлять проти побільшення рухомої гвардії. Закордонну політику уряду називає Тореза противною інтересам Франції. Уряд Блюма є відповідальний за політику капітуляції супроти Гітлера і засади неінтервенції.

ТРАНСПОРТИ ВУГІЛЛЯ У ФРАНЦІЇ ПЕРЕНЯЛА ВІЙСЬКОВА ІНТЕНДАНТУРА.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. В четвер військо ескортувало залізничі транспорти вугілля — не зважаючи на те, дійшло до кількох сутичок зі страйкуючими. Тимчасово робітники погодилися на те, щоб військова інтендантура заосмотрювала у вугілля фабрики, у яких нема страйку.

Дефінітивно зліквідувати страйк нелегко тому, що підприємці не хотять починати переговорів, доки робітники не покинуть окупованих фабрик.

ЛІЛЬ, 31. 10. ПАТ. Префект департаменту Норд заявив представникам преси, що на внесок міністра внутр. справ міністер війни застосував до департаменту Норд декрет з 6. червня ц. р. про реквізицію. Військова влада зареквірує всі залізничі вози наладовані вугіллям, які тепер стоять на двірцях. Адміністраційна влада негайно віддасть всі припаси вугілля (коло 500 20-тонових возів) на покриття перших потреб фабрик в околицях Рубе і Туркуен.

Французьке летунство збільшилося на 50 проц. літаків, 10.000 вояків і 1.000 старшин.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. Як повідомляє комунікат мін-ва летунства, уряд рішив збільшити скількість боєвих літаків найновішого типу на 50%; вони будуть дуже добре випосажені в апарати необхідні для співділання зі сухопутними і морськими силами. Чисельний стан летунських сил збільшиться на 10.000 вояків та 1.000 старшин. На здійснення тих плянів дав уряд міністрові летунства 5.000,000.000 фр. кредиту.

Як швидко забуваються недавні заяви...

Спомин з часу українського державного будівництва.

В „Ділі“ з 24. жовтня ц. р. була згадка про книжку Шимона Стародворського під наголовком: „Совєти над Цісов“. У книжці тій на стор. 45 була згадка про попереднього чеського міністра закорд. справ д-ра Бенеша, про його концепцію „слабої Польщі“ і про те, що він бажав зберегти Східну Галичину для Росії. Дальше була згадка і про б. президента Масарика, котрий мав заявити представникові совітського Червоного Хреста Гілереонові, що він, Масарик, дивиться на Підкарпатську Русь як на „**депозит“ Росії** в Чехословаччині, який буде звернений **Росії** при першій нагоді.

Для точности подам, що я мав нагоду в 1919 р. разом з представником України, відомим публіцистом і письменником, Славинським, говорити про те саме з п. президентом Масариком, а відтак у Парижі з п. міністром Бенешом. Наш уряд, що резидував тоді у Станиславові, вислав був мене до президента Масарика, як до бувшого члена австрійського парляменту, щоб поміг нам, українцям, у Галичині, в скрутній ситуації. У Празі серед представників чеської влади я найшов, правда, симпатичні настрої, але в суті річи я не міг добитися від них матеріяльної помочі, бо як — сказали мені — і поляки і чехи належать до одного союзу (антанти) і ми не можемо вимагати, щоб один член союзу вступав через нас у ворожнечу з другим.

— Зрештою, їдьте до Парижа, — сказав през. Масарик, — може там, у центрі наших політичних змагань, щось більше осягнете.

При тій нагоді през. Масарик, не визваний ані мною ані п. Славинським, сказав нам самочинно, що **Підкарпатську Русь уважає він за „депозит“, що його мають чехи звернути властивому власникові.** Одначе не сказав, кому: чи це має бути Україна, чи Росія. Я мав враження, **що Масарик не виключав соборної України.** Додав ще, що той депозит буде чехів багато коштувати, бо Підкарпатська Русь дуже занедбана і потребує багато вкладів, а ті вклади мусітиме покищо поробити Чехія. Отже не преюдикував през. Масарик тоді, кому саме Чехія у відповіднім моменті думає цей „депозит“ звернути.

Коли я опісля за дозволом чеської влади звився в Парижі у д-ра Бенеша, то він заявив мені отверто, що **Чехія потребує нашої угро-руської землі лише задля транзиту для сполуки з Росією,** а саме задля перевозу промислових виробів. Про якесь територіяльне пересунення границь не було мови.

Д-р Теофіль Окуневський.

Від Редакції: У звязку з повищими словами нашого сеніора пригадуємо, що нинішній президент ЧСР д-р Бенеш у своїй подорожі по Підкарпатській Руси який рік тому (тоді був ще міністром закордонних справ) у великій промові в Ужгороді з притиском підкреслив, що Підкарпатська Русь — це інтегральна частина Чехословакії і що ЧСР ніколи нікому не відступить ані клаптика цієї своєї державної території.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

В Чехословаччині сильно пішли в гору ціни товарів, зокрема імпортованих та зроблених з імпортованих сирівців.

Совітського амбасадора в Льондоні Майського мабуть відкличуть небавом до Москви на визначне становище в економічній ділянці. На його місце прийшов би мабуть амбасадор з Анкари, відомий знаток Сходу Карахан.

В Румунії мабуть дійде до ревізії конституції.

Німецька тайна поліція — як кажуть — з невідомих причин розвязала берлінську моторизовану дружину гітлерівської молоді та арештувала її провідника.

Представники абісинського уряду в Горе виїхали через Хартум, щоб закупити ліки і амуніції для військ раса Імру і Гуаріяте. Вони заявили, що національний уряд має на те досить готівки.

Мадярський регент Горті з новим прем'єром Дараніем виїде в половині листопада до Риму на конференцію наддунайського бльоку.

Французький щоденник „Еко де Парі“ зібрав на шпаду для вожда оборони Альказару полк. Москарда 100.000 фр.

Совітський часопис „На страже“ помістив мапу під наголовком „Наші летунські бази в Чехословаччині“, на якій зазначені місцевості: Мункач, Ужгород, Кошиці, Братислава, Оломунець, Брно, Іглава, Пардубиці, Райхенберг, Прага, Будішин, Пільзно, Карльові Вари та Хеб.

В Палестині 2 британські курені приготовилися до вимаршу до Багдаду з огляду на переворот в Іраку.

Китайський уряд запротестував проти японських маневрів у Пекіні і Тієнсіні і проти японських вояків, що вдерлися до кит. домі в провінції Шансі та відкинув яп. заміти у звязку з убивством ген. Янг-ютая.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В соймі.

(Памяти П-і Галі Косевич).

В своїм житті я тільки один-одинокий раз був у соймі і то галицькім і то тоді, як уже властиво сойму не було, а був соймовий будинок, перемінений на бастіон.

Я дістав наказ скріпити залогу сойму, бо кожної хвилі на цьому відтинку сподіваний був наступ. Неприятель стягав звідусіль сили, а святоюрський бльок будинків давав знаменитий захист для запасу. Город перед соймом дозволяв на незамітний підхід, а вежа на дирекції залізниць скривала два скоростріли, готові кожної хвилі люнути дощем куль у соймові вікна.

Темна ніч залила вулиці аж по чубки камениць. Гусаком попід мури пробиралася сотня до сойму. Горою сичали, свистіли і дзигчали кулі, а під ногами шкарчало побите шкло як масло на сковороді. Між хлопцями ніяких розмов, рідкі накази шепотом. Усім нам страшно, хоч ніхто нас не бачить. Але й ми нікого не бачимо. Ануж там, за муром... Ануж онтам, за вуглом... І серце беться тривожно, а очі проверчують тьму...

Ми всі сини села і боротьба в місті — не наше живло. Полем, крізь рови і мочари, навіть лісом — це ми. Але незнаними вулицями в темну ніч...

Ох! З якою полекшою вбігали крізь браму до соймового будинку, з якою радістю витали світло! Ми за мурами. Маємо боронити дверей, вікон і — будемо боронити, і — напевно добре.

Ми не боїмось куль, чули їх нераз і знаємо, що вони вбивають, не страхаємось рукопашного бою — щойно вчора звели його під Стрийським Парком. Ми боїмось чогось незнаного, десь причаєного — в темнім, великім місті...

Сотня ввійшла, розташувалась і — по вечеру! Казанки в руки, гусаком у коридорі аж до кухні.

Заходжу туди.

Пані в чорнім, з білою запасочкою, видає їжу.

— Хто це? — питаю.

— Пані Галя Косевич.

Аж тепер пригадую собі: управителька стрілецького приюту на Петра Скарги!..

Усміхнена, ввічлива, а руки як мурашки бігають. Працює з рання до вечора, а склонить голову — рясні постріли спати не дають.

Нераз бувало куховарів прозивали маркирантами, але не все мали хлопці слушність. Тут ще менше як де, а ще до того жінок, а ще на такій позиції як сойм!

Підійшов і я по свою пайку. Полоник росолу, кусень мяса... Ох, як розкішно парує росіл! Горяча страва для вояка — це більше як десять закликів до відваги і видержливости. З кожною ложкою вливається в жили свідомість сили і почуття безпеки.

Ім... Нараз ложка зачерпнула якусь клюску. Кусаю — тверде, обертаю — дзвонить до зубів.

Крісова куля!...

Показую господині...

— Вибачте, пане четар, але не я її в банйк кинула.

І показує знаки над кухонною плитою. Немовби хто пробував грубі цвяхи вбивати в стіну.

— Бачите, і ми, маркиранти, не вільні від обстрілу! — і всміхається тим своїм добрим, незабутнім усміхом.

Сміюся і я, сміються і хлопці, бо ось ще одна куля знайшлася.

— — — — — — — — — —

Згас на віки незабутній усміх Пані Галі, працьовиті руки вже ніколи не ворухнуться, бо Пані Галя померла.

Нехай цей спомин буде свічечкою на її передчасний гріб.

Галактіон Чіпка.

— **Прилюдний запит до Вп. Директора Суспільної Обезпечальні у Львові.** Дирекція Районової Молочарні у Ременові вислала свого службовика п. Михайла Перепелицю 26. жовтня ц. р. до Сусп. Обезпечальні у Львові полагодити справу легітимацій своїх службовиків. Одначе дотичний референт заявив: „По руску не розумі" і зажадав, щоб ми виготовили письмо по польськи. На зяснення нашого службовика, що ми все пишемо по українськи, показав йому на двері зі словами „Нех сен пан забера"... Отсим запитуємо Вп. п. Директора Суспільної Обезпечальні, на підставі якого закону згаданий референт не хоче приняти нашого письма в українській мові? Чи ми платимо гроші на те, щоб нам показували двері? Чи задля примх референта Районова Молочарня мусить кілька разів поносити кошти подорожі, щоб полагодити свої справи? Дивує нас, що виказ місячних вкладок в українській мові референт уміє прочитати й не було ще випадку, щоб їх разом з грішми нам звернув. — **„Районова Молочарня", кооп. з обм. відпов. в Ременові.**

— **Гостро осуджують напади ендецьких студентів.** Ректор і сенат львівського університету видали в пятницю відозву до студентів з гострим осудом останніх заворушень в університеті, бо вони можуть мати катастрофальні наслідки для університету. Міська рада у Львові на внесок президента д-ра Островського теж гостро осудила заворушення студентів. Питання лише, чи ендецькі студенти візьмуть собі до серця остороги „батьків".

— **Понад 40 злодіїв під ключем.** Селянин Степан Рожак з Винник виорав на своїм полі баль сукна. Негайно після того поліція арештувала двох вломників, які призналися до вини. Тому поліція наказала переорати 4 морги поля Рожака і знайшла ще 4 балі сукна. Поліція перевела дальші арештування у звязку з цією находкою і під ключем опинилося понад 40 злодіїв та паасерів. Вони уже від довшого часу викидали товари з вагонів на залізничому шляху Львів-Підзамче-Винники. Стрілковий А. Ярема повідомляв вломників, в яких вагонах є цінніші товари. Вломники розбивали в ночі вагон і викидали товари на насип. Частину своеї добичі закопали в городі Ст. Рожака, але саме вона довела до зліквідування злодійської ватаги.

— **Обнижки податку від вина** домагаються власники виноградів у Заліщиках та околиці. Якщо влада обнизить податок, власники задумують зорганізувати перерібку винограду на вино на широку мірку. До виробу вина вживають малого, надпсутого, або ушкодженого винограду, якого не можуть висилати до продажі.

— **Повінь у краківському воєвідстві.** Від дощів і снігів, які падали кілька днів у горах прибула вода в гірських ріках. Вода з р. Раби залила кілька вулиць м. Дубчиць. У лімановському повіті вода залила мости на повітовій дорозі Добчиці-Добра. Комунікація припинена. Вода підмила залізничий шлях у Мехові так, що поїзди їдуть дуже поволеньки. Робітники працюють інтенсивно над охороною загроженого залізничого шляху.

— **Довжина антен.** Новий розпорядок припинить ріжні клопоти радіослухачів, які вони мали з радіоаматорами. І так на основі нового розпорядку поштові дирекції матимуть право усувати коротші антени ніж на 35 м.

— **Заборонили польську маніфестацію в школі.** У звязку з листопадовими роковинами мала відбутися академія в школі Сенкевича у Львові. Директор школи повідомив організаторів академії, що з причини заборони кураторії не може відступати шкільного будинку для академії. Академія відбулася на вулиці перед памятковою каплицею.

— **Велика афера в Коломиї.** Минулого тижня поліція перевела ревізії в помешканнях деяких арештованих у звязку з великою аферою інж. Л. Моравеца, керманича дорогового відділу в Коломиї. Прокуратор закидає інж. Моравецові, що він допустився великих зловживань, ховаючи до кишені великі суми грошей, призначених на будову доріг, мостів і подібних обектів. Розміри цієї афери дійсно великі, коли державний скарб заінтабулювався на нерухомостях інж. Моравеца з квотою, 200.000 зол. У звязку з аферою Моравеца поліція арештувала дорожника Думанського з батьком та підприємців Кремера і Тава.

— **Львівська хроніка.** Марія Червец з вул. Янівської ч. 32 повідомила поліцію, що її чоловік пропав іще в травні ц. р. і досі не вернувся. — На вул. Руській віз Івана Антошевського зі Збоїськ Нових наїхав на автобус шофера Лучкова Мечислава та вибив шиби. — Поліція арештувала служницю адвоката д-ра Петра Білинського з вул. Сикстуської ч. 43. Катерину Гриневич і її дві спільнички, які вкрали футра вартости 2.000 зол.

— **Краєва хроніка.** Підчас суперечки між сусідами В. Горбулевич тяжко зранив сина Бранчукової з Микулинець, якого відвезли до шпиталю. Горбулевича арештувала поліція. — В Іллінцях П. Симотюк підпалила свою хату, щоб дістати асекураційну премію. Поліція арештувала Симотюкову. — У Ворохті вибухла пожежа в тартаку „Делятин-місто" внаслідок лихої будови комина. — Пожежа знищила сусідний барак. Школа сягає кілька тисяч золотих. — У Заліщиках повстала окрема спілка, яка задумує збудувати репрезентативний пансіон-готель. — 16-літний Федь Безпалко найшов на полі в Золочеві ручну гранату та взявся її розбирати. Вибух відірвав Безпалкові чотири пальці руки та зранив його маму в ногу й руку. — 14-літня робітниця на фільварку в Грималові пов. Скалат Ґордінська впала крізь діру у стелі з висоти 5 і пів м. та заломила собі череп. Її стан безнадійний.

— **Пожежі.** На полі в Плешовичах біля Перемишля хлопці через необережність спричинили пожежу двох стирт сіна, власність купця Розінера, вартости 750 зол. у Нижанковичах згоріла стодола Анни Білої та сусідня стайня. Згоріло збіже й бараболі. — У Стрілківцях, пов. Борщів згорів млин Кирила Чарковського, мешкальний дім і вагон грису та 50 сотнарів збіжа. Шкоди є на 20.000 зол. Пожежа повстала з недокурка, який кинув мельник.

— **Сталін тяжко занедужав** і по короткім побуті у Москві, де приняв у Кремлі кілька делегацій та вислав декілька телеграм до Барсельони і Мадриду, виїхав до одної санаторії недалеко Воронижу. Зі Сталіном виїхали до санаторії члени політбюра. Большевицькі головачі дуже поденервовані, що в пресі появляються раз-у-раз вістки про погіршення недуги Сталіна. Діло в тому, що в комуністичній партії не скінчився ще процес перегрупування сил, яку переводять уже від довшого часу. Згідно з традицією від недуги Леніна скривають аж до останньої хвилини правду про здоровля голови держави. Сталін залишається під опікою двох лікарів: Воробєва і Сомова, спеціялістів недуг серця і печінки. Хоч недуга Сталіна погіршується, всеж таки сподіються, що він візьме участь у конгресі, який відбудеться 25. XI. ц. р.

— **Усмішка долі.** 300.000 га землі купив у Болівії відомий литовський подорожник і письменник Шалчус. Його дружина ліквідує на Литві маєткові справи і виїзджає незабаром до мужа. Письменник Шалчус задумує зорганізувати на закуплених теренах кольонію емігрантів з Литви.

ТУРЕЧЧИНА ПРОПУСТИТЬ СОВІТСЬКІ КОРАБЛІ КРІЗЬ ДАРДАНЕЛІ.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. Дописувач „Матена" з Льондону повідомляє на підставі телеграми з Царгороду, що турецький уряд рішив задержати повну невтральність на випадок переїзду совітських кораблів зі зброєю і муніцією для Мадриду крізь Дарданелі.

—o—

ВБИЛИ МІНІСТРА ІРАКУ.

КАІРО, 31. 10. ПАТ. В Іраку вбили вистрілом із пістолі на вулицях Багдаду генерала Джафара Пашу ель Аскарі, міністра війни в останнім уряді Іраку.

ків і його члени розбрились. Його частини досі істнують як „Союзи Українок-емігранток“.

Хоч як коротко трівала праця жінок для наших визвольних змагань, всеж наше жіноцтво дало доказ, що в такий важний момент, воно без чужої спонуки зуміло взятися до праці і зложити її на жертвеннику батьківщини.

Бляпка Баранова.

ЗА ЗЕМЛЮ БАТЬКІВЩИНИ.

Реферат, виголошений на протестаційних зборах українського Львова дня 15. ц. м.

В. КОЛЬОНІЗАЦІЯ АГРАРНО ПЕРЕНАСЕЛЕНИХ ТЕРИТОРІЙ У СВІТЛІ ПОЛЬСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА І ПОЗИТИВНОГО ПРАВА.

Досі встигли ми обективно зясувати собі, що нема ані історичних основ, ані господарських та соціяльних даних на селі української національної території, які би могли оправдувати кольонізацію української землі, штучно зпоза її меж ввоженим кольоністом. Заходить питання, **чи** всеж досі переводжена і тепер намагана **кольонізація** як засіб політичної боротьби з українським народом **має свій вислів у польському законодавстві.**

Мусимо ствердити згідно з дійсністю, що від памятної ухвали сойму конституанти з дня 1. X. 1919., досі прямим кольонізаційним законом, що торкався тільки Волині і Полісся, були тільки закони про військову кольонізацію з 17. XII. 1920. року.

Всі земельні закони почавши від 1919. року і кінчаючи обовязковим законом про виконання земельної реформи з дня 28. XII. 1925. якби були стосовані до **парцеляції, як засобу направи аграрних відносин в перенаселених територіях,** а не як засобу своєрідної політики уряду, не **дозволилиб на кольонізацію української території імпортованим зпоза неї кольоністом.**

Колиж ввіз кольоністів ішов і має бути поновлений, то діється це при повнім **знехтуванні** власного аграрного законодавства.

У праці „Земельна справа у Східній Галичині“ (Львів 1922.) і другій, що обіймає цілу нашу національну територію, яка вийшла в 1925. п. т. „В обороні рідної землі“ а також у промовах в Сенаті за час 1930-1935. представив я докладно цю дразливу і небезпечну справу.

Тут доводиться мені ствердити, що зсе найшлися люди, які виконували **тенденції** „ухвали рольней“ (хоч не є вона законом) з 10. VII. 1919., а не **позитивне аграрне право. А тенденції цієїж ухвали були: „ ані пяди землі українцям“.** Казав В. Вітос: „Межі польської держави сягатимуть так далеко, як далеко оратиме плуг польського хлопа“.

За виконання закону відповідає уряд і нічого доброго не ворожить скидування зі себе відповідальности, мовляв, кольонізацію веде саме польське суспільство. **Уряд дає концесії на парцеляційні спілки, уряд затверджує всі, отже й приватні пляни парцеляційні і листу покупців і обовязаний її відкинути, коли вона не відповідає постановам обовязкового закону.**

А обовязковий закон говорить: „Парцельовані обшари мусять бути зужиті **передовсім на доповнення карлуватих господарств,** а дальше на творення нових самостійних загород, одначе можуть бути призначені в залежности від **господарських відносин даної місцевости** міністром земельних реформ на внесення приналежного окружного земельного уряду (тепер воєвідства!) у відповідній частині або цілости на одну з повищих цілей“, (зберігаючи права на землю двірської служби, ст. 51 закону з 28. XII. 1925.).

Ст. 53. того самого закону, який говорить про категорії упривілеєних до купна землі осіб підкреслює, що засадничо парцеляція передовсім мусить розвязати місцеві земельні відносини для місцевих людей, бо **навіть спеціяльні упривілеєння, що прислугують деяким людям на землю** — (арендатори і офіціялісти парцельованих маєтків, заслужені жовніри та інваліди польської армії, вдови і сироти по них, абсольвенти рільничих шкіл і т. п.) повинні бути стосовані так, щоб з цих привілеїв скористали люди **„передовсім з кол населення сусідських сіл“.**

Якжеж з огляду на такі постанови ...
ного права, якжеж з огляду на відно...
дарські відносини“ (ст. 51 зак.) села ...
ській території в Польщі може взяти без ...
тання закону і без звихнення господарськ...
рактеру парцеляції рішити про кольоні...
шої батьківщини? Кольонізація у кожн...
повіті — може за виїмком бобрецького — ...
джує надмір карлуватих і малоземельних ...
дарств на загладу.

А всіж бачимо, що кольонізація ...
люється пляни на воєвідства. Деякі ...
скають продажу тільки 15 прц. землі ...
українські (тернопільське воєвідство). ...
і рішення позбавлені правних основ. ...
шеного закону можна і треба доходити ...
прав і кривду усунути. Рішення незгідні ...
новами ст. 51. закону з 28. XII. 1925. треба ...
жити аж до скарги до Найвищого Адміністр...
ного Трибуналу включно. В цій справі ...
ваги находимо в праці д-ра Е. Зенерсь...
„Устава о виконаню реформи рольней“ — ...
1926. **Самаж розважлива гідна постава укр...**
ського народу в обороні рідної землі може ...
сить вплинути на понехання протиукраїнськ...
ходів у земельній справі.

IV. ПЯТНАЦЯТЬ ЛІТ ПАРЦЕЛЯЦІЇ І КОЛЬО... ЗАЦІЇ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ У СВІТЛІ ... ЦІЙНИХ ДАНИХ.

(Від осени 1919. до кінця 1935.)

А. ВІЙСЬКОВЕ ОСАДНИЦТВО.

Ідея військового осадництва зродилася ...
році, коли на Польщу йшов війною СССР.

Рада Оборони Держави, видаючи ...
ського народу памятний заклик оборони ...
щини, заповіла, як це вчинив і Начальний ...
що про воїнів, які виконують свій обов...
батьківщина не забуде. Коли відперто ...
вицькі полчища, Начальний Вожд у другій ...
відозві до польських вояків повідомив ...
зробив урядові пропозицію, щоб „земля ...
перейшла на власність тих, які її польськ...
били“. Вслід за цим у дні 17. XII. 1920. ...
сойм два закони „про переняту урядом і ...
землю жовнірам військ польських“. Тер...
військового осадництва між іншими ...
Волинь і Полісся.

За даними „Центрального Союзу Війсь...
вих Осадників“ переняте на цілі військової ...
льонізації 366.738,5 гектара землі, з чого ...
лі на українській національній території ...
ло 244.750 га, отже майже 75 прц.

За даними Найвищої Палати Державної ...
тролі за рік 1930-31 на військову кольонізацію ...
думці закону з 17. XII. 1920. розділено ...
ськових осадників безвідплатно 142.582 га ...
та осаджено 7.745 осадників. Решту землі ...
дано на цілі земельної реформи або ...
жавним лісам. На 1. І. 1923. міністерство ...
вих справ закваліфікувало приблизно 100.000 ...
лошених, 29.597 польських жовнірів, які ...
землю даром одержати. Як відомо ...
сойму з 24. квітня 1923. року знесено ...
ду перебирати землю на військову кольоні...

Чи дійсно тільки коло 8.000 осадників ...
ськових обдаровано землею, як стверджує ...
вища Палата Контролі? Чи майже 22.000 ...
ших закваліфікованих землі не дістали? ...
дістали вони землі по думці грудневого ...
про військову парцеляцію, **але осаджено ...**
основі липневого 1920. і грудневого 1925. ...
про виконання земельної реформи і ...
резні 1932. додатковим законом і ...
фонд оборотовий земельної реформи ...
змогу сфінансувати даремні наділи, які ...
мусіли би осадники заплатити.

Знаємо теж, що вже на землі осілі ...
осадники в дні 1. І. 1923. крім безплатних ...
одержали допомогу у висоті 2,022.230 ...
як стверджують дані „Центрального Союзу ...
ськових Осадників“.

А що було й буде дальше, можемо ...
ти, коли пригадаємо собі, як корчиться ...
„Фонду оборотового земельної реформи“, ...
ваний на рятування як цивільного так і ...
вого осадництва. З нього відписано — ...
даних буджетового звідомлення посла В. ...
ського на рік 1936—37. **тільки в групі ...**
ційній і групі оплат майже 200 міліонів ...

Запас землі поданий Н. П. Контролі — ...
142.000 гектарів відданих військовим ...
могли доповнити господарства місцевих ...
числі около 70.000 і створити ...
для яких 350.000 душ місцевого ...
населення.

Юліян Павликовський.

(Докінчення буде.)

наперед якийсь австрійський старшина, махаючи білою хусткою. Показалося, що це командант поворотців з італійського фронту, яких привезли потягом тільки до Зимної Води, а звідтам вони прийшли пішки. Щоби переконатися, чи це справді поворотці, пор. Нітман за радою того старшини підійшов з одним вояком і санітаркою до них ближче. Тоді він почув український оклик: „Стій! Руки вгору!“ Невідомий старшина десь щез, польський вояк також, поворотці розступилися, і пор. Нітман знайшовся несподівано перед багнетами УСС. Підступ чи припадок? Щоб якось рятуватись, він сказав, що є парляментарем і хоче говорити з українським старшиною. Українські вояки згодились пошукати свого старшину, але під умовиною, що поляки перестануть стріляти. Санітарка (Марія Кісівна) побігла з тим приказом на перон, мовлячи, що командант дістався в український полон та що його застрілять, якщо із двірця впадуть стріли. Незабаром появився український старшина, але він признав себе некомпетентним до переговорів і повів пор. Нітмана до команди вагонів біля Персенківки. Тут приняли його горівкою і ковбасою, мовлячи, що самого команданта (сот. Букшованого) нема, пішов на Цитаделю, але щодо двірця можуть переговорювати. Український старшина покликав ще польського старшину Віктора, полоненого при здобутті радіостації на Персенківці і всі три розпочали переговори. Як бачимо, всі три неуповноважені до цього, а найменше Віктор як полонений. І всі три врадили обсадити Головний дворець покищо залогою по 10 людей з кожної сторони і зараз виїхали паровозом з одним вагоном. Перед приїздом на дворець побачили відділ УСС., що вертався від наступу. На двірці пор. Нітман всетаки додержав умови й обі сторони обсадили головний будинок по 10 людей.

Тимчасом про українсько-польське порозуміння на Головному двірці довідався головний польський командант кпт. Мончинський і приказав телефонічно стягнути українську залогу до одної кімнати й інтернувати. Пор. Нітман зробив це підступом і повідомив про це головну команду. Тоді під двірець заїхав автом пор. Абрагам з кількома людьми, арештував пор. Нітмана равом з українцями і перевіз до головної команди. Головний двірець залишився остаточно в польських руках під новою командою.

Реляцію ротмістра сс. д-ра Нітмана переповідаю як одну з найбільш безсторонних, хоч і не вповні. Подробиці майже годяться з описом, поданим у книжці „Листопадові дні“ на основі реляцій українських учасників і очевидців. Невідомі польському командантові двірця імена українських старшин і деяких стрільців подані теж у згаданій книжці. Розбіжність між мною і пор. Нітманом головно в оповіданні про те, як він став парляментарем. Він каже, що ролі парляментаря піднявся притиснений трагічною конечністю, знайшовшись поза двірцем перед крісами українських вояків, причому не виключає підступу. З українських реляцій відомо, що все те сталося у вестібулю двірця, коли українські вояки притиснули польську залогу з двох боків згори і здолу. Тоді з тунелю вийшла польська санітарка (чи не згадана Кісівна?) і предложила від поляків мирові переговори. І тоді польський старшина, яким був, як видно, пор. Нітман, піднявся розпочати далекосяглу акцію, що мала замирити оба народи.

Реляція пор. Нітмана важна ще одним. Вона характеристична для воєнної тактики, яку стосували поляки весь час супроти українців. Як тільки положення польської сторони було важке, вона рятувалась переговорами, перемирям, тощо. Полякам виходило це переважно на добро, українцям на лихо. Переговори щодо Головного двірця, ведені з українського боку ще так наївно (допущення польського полоненого до голосу), ослабили ударний розгін українського наступу, що чейже міг скінчитися удачно.

Щось як у большевії.

Як д-р Назарук видав „чрезвичайним способом" присуд на заслуженого діяча.

Хто прочитав у „Новій Зорі" з 18. жовтня ц. р. (ч. 80) статтю п. н. „За мораль і силу народу", присвячену голосній справі заборони польової Служби Божої на кооперативному святі в Борщеві, той не міг мати іншого враження як те, що його викликують відомости про большевицькі практики. Вистане у тій статті змінити деякі назви, а вийде вірна картина з большевицької дійсности. Найяркіша-ж подібність виявляється в тій частині статті, де автор (а є ним, як вказує типовий стиль, адвокатська діялектика та згадка про Скаргівський зїзд у Варшаві, сам ред. О. Назарук) кровожадно шукає за жертвою, щоб на неї звалити ввесь тягар вини. Мимоволі стають перед очима ці Богу духа винні інжинери в большевицьких заводах, що йшли на заслання або й смерть за те, що в заводах повставали невдачі з причини невмісних наказів вищого начальства...

Аж моторошно робиться, коли глибше застановитись над цим жахливим явищем: католицька газета й большевицькі методи! Невжеж є аж так зле, що грізна большевицька зараза і там закралася? Чим це пояснити? Хіба тим, що хто вродився вовком, то його не змінить й овеча шкура....

Річеве й мериторичне вияснення принесло „Діло" з 25. жовтня ц. р. (ч. 241) у дописі „Після кооперативного свята в Борщеві". Але ще залишилась отвертою саме та справа, що її типово по большевицьки розвязав автор згаданої статті в „Новій Зорі". Маємо на думці справу участи о. А. Казновського в дефіляді на кооперативному святі в Борщеві. І саме тут находить собі жер „католицький" редактор зовсім по большевицькій рецепті. З нечуваною нагальністю та жорстокістю напав він на того невинного священика і „чрезвичайним способом" тягне його під суд та поспішо суґерує безпощадний засуд. Направду клясичний зразок большевицької дедукції, опертої на вповні безосновних, а повних злоби й перфідії висновках. Високогромадянський поступок старшого, вельмишанованого священика він безцеремно кваліфікує як злочин (так!!) і підсуває йому такі три провини: 1) непослух супроти церковної влади, 2) зломання солідарности священичого стану, 3) прилюдне згіршення.

Годі якслід очеркнути злобу й цинізм цього редактора-адвоката, що визнає тільки одну засаду — „ціль освячує засоби". Як правник він знає, що „nullum crimen sine lege", отже й тут не може бути мови про непослух супроти церковної влади, бо не було ніякої заборони священикам брати участь у поході. Послідовно годі говорити про зломання священичої солідарности, бо священики не мали в цьому випадку ніякого порозуміння чи зобовязання, з добрим учинком хіба ніхто солідарности не ломить. Ну, а чи було з того згіршення, чи саме щось протилежне, хіба найкраще говорить сама за себе та радість і захоплення зібраних, що їх приявність священика у здисциплінованих кооперативних рядах могла тільки збудувати, а ніколи згіршити. Але згідно з засадою „ціль освячує засоби" д-р Назарук робить з білого чорне і, замісць станути на становищі християнської справедливости, він користується етикою большевицького прокуратора.

Порушуючи цю справу, не маємо на увазі оборони о. А. Казновського, який, як знаємо, за час своєї 35-літньої священичої та громадянської діяльности своєю ідейністю, жертвенністю, характерністю та небуденними, широко знаними ділами (в напів польському селі зумів здвигнути два величеві доми, в одному приміщені всі народні установи, в другому захоронка і школа СС. Служебниць) виробив собі таке імя, що стоїть високо понад того роду нікчемними напастями. Хочемо тільки перестерегти перед наступом большевицького духа з того боку, звідки ніхто й не сподівався б. З притиском зазначуємо, що абсолютно за мало називати себе католиком, а поступати по большевицьки. І нічого іншого, як саме така поведінка, до тла руйнує мораль і силу народу та промощує шлях формальному большевизмові. Тому „caveant consules", бо направду за грізний час, щоб легковажити й толерувати такі жахливі і загрозливі явища!

За допомогу українським безробітним.

ШИРША НАРАДА У СПРАВІ ЗИМОВОЇ ДОПОМОГИ В Т-ВІ „СИЛА".

Державні народи — німецький і польський під проводом голов держав та найвищих державних достойників повели на широку мірку акцію за допомогою своїм безробітним. Чому? Бо знають, що голод є найгіршим дорадником і штовхає людину до найрозпучливіших кроків. І хоч держави цих народів мають великі матеріяльні засоби, щоб допомогти своїм безробітним, всеж таки і ці засоби малі, щоб виграти важку боротьбу з голодом і нуждою. Тому організують допомогу при участи цілої суспільности, бо знають, що моральним наказом нації прийти з допомогою саме цим найбіднішим — усім безробітним. При такій збірній акції відограє теж важну ролю морально-виховний момент, бо зміцнює дуже сильно духа національної солідарности. Клясичним зразком є зимова допомога в Німеччині, де цілих пять місяців (від 1. жовтня до 1. березня) тисячі членів націонал-соціялістичної партії під проводом своїх найвищих провідників як прем. Герінга, мін. Гебельса та інших збирають датки на зимову допомогу безробітним. Вислід такої збірної акції просто блискучий.

На поклик канц. Гітлера німецька нація складає до 400 міліонів марок річно за пять місяців на зимову допомогу. Тепер у Німеччині вже четвертий з черги рік збирають на цю зимову допомогу грубі міліони, бо — як заявив канц. Гітлер — ніяка жертва не є надто велика, щоб удержати тугість німецької нації. Тому кожний німець по своїй змозі складає бодай дрібний даток. Безробітним грошей не дають, лише харчі, одіж, білля, топливо, ліки і т. д. Спеціяльною опікою окружають жінок та дітей безробітних. Наслід-

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Невідомий стрілець.

(Фрагменти із недавніх днів).

Небагато досі писали у нас про тих наших сірих, Невідомих Стрільців. А було їх у нас досить підчас наших визвольних змагань 1914—1921. Майже всі однакові, подібні один на одного: вміли — слухати, битись, умірати. Чоло, очі, уста — були в них виявом сили, завзяття, витривалости.

Одним нарисом хочу згадати кількох з них — сірих, незнаних.

В Українських Січових Стрільцях у сотні Р. Сушка був такий стрілець Панько Чортоломний. Присадкувата, кремезна стать. Чорні, широко розкриті очі, широке українське обличчя з пристрастними губами. Добрий приятель, віддана душа. Був неграмотний. У закопах, у вільних від боїв, учили ми його читати.

— Паньку! Шляг би тебе впік! Та тому тиждень ти вже знав, що це за буква!?

— Га-та-га! Але я за цей тиждень неодного москаля сперіщив!

Панько Чортоломний причинився чимало до того, що недобитки УСС зі Соколова — де їх, на загибіль, австрійська команда лишила боронити мостового причілка і де їх москалі окружили — дісталися через багна Стрипи на мостовий причілок Соснова. Коли крізь високий очерет продирались стрільці до Соснова, на фільварок, тоді мадяри, які там обсадили мостовий причілок, відкрили сильний вогонь по стрільцях, думаючи, що це москалі. В тому безвихідному положенні Панько сідає на якогось забутого в очеретині артилерійського коня і мчить на Соснів, проти скаженої стрілянини. Коли приїхав близько, мадяри побачивши, що це „свій", стримали вогонь.

Панько Чортоломний виправдав нераз своє прізвище. Погиб пізніше. — Чи не під Львовом?

* * *

Другий такий між УСС. знаний, сам УСС., це стрілець Цястечко. Не його імя, а лиш так його призвали. Не вмів добре й говорити по українськи: був українець із того передвоєнного Львова. Вічно веселий, жартівливий, дотепний. У бій ішов, не переборщуючи, як на змовку з любкою. Лише замісць цукорків багато куль набирав.

— Пане сотніку! то сі пшида!

Коли йшов у бій, то клав шапку на бекрень, або на чуба зсував: як парубок, що йде в танець.

Погиб на фронті, ще до вибуху революції.

* * *

Третій — уже в рядах нашої армії я його пізнав. Чорнявий, присадкуватий, здоровий парубок. Знаю, що звався Василь. При кінці квітня 1919 р. бачив я його в бою. Нас, яких двадцять люда, зайшли в село Староміщини біля Підволочиськ на стежу. Тут ми зчіпилися з большевиками. Гостра й настирлива перестрілка трівала добрих три години. Сонце ліниво до заходу котилося. Праворуч від хорун. Василя Солодкого і від мене, при важкім австрійськім кулеметі лежав Василь. Слідкував за рухами ворога і шпарив. Та, як то кажуть, мов зпід землі ззаду нас, зпоміж хат, вискочили большевики. Всі ми були розкинені по селі, гуртками, понад р. Збруч. Большевики, як це було видно по їх поставі, думали, що ми вже піддамося. Наш гурт, майже нараз крикнув:

— Живими не датись! Василю — бий!

Василь круто повернув кулемета. Та большевики скочили на нього. Він, зірвавши кулемет із підстави, схопив його за ручку, і:

— ...вашу маму!!! — заревів.

Замахнувся і важким ударом кулемета збив з ніг кількох большевиків нараз. І став тікати. Інші большевики, що вискакували зпоза хат, побігли за ним. Та він відмахуючись кулеметом, а ми відстрілюючись, щасливо скрились за хати. Потім знову розгорівся бій. Василь своїм кулеметом чуда доказував: стріляючи з нього без підстави.

* * *

Четвертий...

Лишився в памяті, як найкращий ясний спогад із наших великих днів. Хто він, відкіля, чий син? Навіть імени його не памятаю, бо здається й не знав. Це був молоденький, дуже милий хлопчина. Інтеліґентний. Делікатний у поведінці. Добрий. Років мав із пятьнадцять. Здається, був ученик гімназії. Либонь селянська дитина. На одне око був сліпий — більмо мав. Декільки раз зустрічав я його в боях під Львовом.

У ті дні, коли по небу сірі та нудні хмари кодлували; коли земля була вогка та непривітна; коли в день і — з малими зупинками — в ночі не переставало щекотіти, — тоді він, цей молоденький Невідомий Стрілець, із своїм радісним обличчям, у якому від щастя горіла синява здорового, правого ока, був нашим сонцем.

На найтрудніші стежі він сам рвався. На одну нелегку стежу дав мені його сот. Михайло Девосир. І справді — на око стежі він був найкращий: ішов обережно, як лис, але сміло, холоднокровно, як расовий хорт, уважаючи на всі знаки, які йому подавав начальник стежі.

Ще раз я бачив його в бою під Львовом 11. листопада 1918. Був, як і всі ми, заболочений від стіп до голови, блідавий, стомлений, лиш його око щасливе палало.

— Що там, друже? Як тобі йде цей танець?

— О-о! Пане хорунжий, добре! Біжу зі звісткою...

І, де-де хильцюючи перед напором ворожих куль, як вихор нісся здовж розстрільної.

Після цього я більше його не бачив.

Та ніколи його не забуду.

Львів, 30. X. 1936.

ком такої зорганізованої допомоги безробітним розкладова комуністична акція не має нині у Німеччині підложжа, на якому могла буйно розвинутися.

З цих то причин зорганізовано теж у Польщі таку масову акцію допомоги безробітним. У проводі комітету допомоги безробітним стоїть сам президент Мосьціцький, а по більших містах президенти міст та воєводи. До таких комітетів назначили наші сусіди багатьох наших чолових діячів та громадян і вже примусово по селах і містах збирають на допомогу безробітним. Одначе згідно з дотеперішньою практикою ці „обивательські" комітети приходили з допомогою лише зареєстрованим безробітним. Тимчасом сотні тисяч українських безробітних не є зареєстровані і вони буквально гинуть з голоду. Такі українці безробітні живуть з цілими родинами по землянках на передмістях Львова і по норах цеголень.

Щоб покласти край цій страшній нужді, яку використовували безсоромно комуністи для своїх цілей, організація українських робітників „Сила" скликала ширшу нараду у справі допомоги цим нещасливим українським безробітним. На нараду прийшли представники українських установ та організацій і представники преси та члени Т-ва „Сила". Нарадами проводив п. М. Соболь, а реферат у справі зимової допомоги виголосив п. Ю. Петречко. Референт подав конкретний плян такої допомоги: кухня для безробітних, одіж, обува, топливо і т. д. Реферат і промова п. Стельмаха про руїнницьку роботу між українськими безробітними всяких непрошених опікунів зі „звйонзків", які піддержують т. зв. людовий фронт, зробили на присутніх сильне враження. В дискусії забирали голос представники Церкви, установ, організацій та преси й одноголосно рішили піддержати акцію комітету допомоги українським безробітним, яку зорганізує Т-во „Сила". Деякі представники установ і преси деклярували вже навіть датки в натурі та гроші.

Не сумніваємося, що наше громадянство в першу чергу українці м. Львова та львівського повіту піддержать всі як один щиро корисну акцію комітету Т-ва „Сила". Не забуваймо, що своїми датками втремо неодну сльозу нещасної матері українки, яка в землянці на передмістях Львова пухне з голоду з дрібними дітьми. Тому нехай кожний українець прийде комітетові з допомогою: грішми, одіжю, біллям, обувою і т. д. Цього вимагає від нас національна солідарність і наш національний обовязок.

На викуп решти паїв „Українського Городу".

XXIV. виказ:

Зложили в Центробанку:

Анна Вітошинська з Коломиї зол. 100.—.

Окружний Союз Кооператив у Рогатині зол. 55.—.

Службовики Народньої Торговлі, Львів, зол. 40.50.

Народній Дім у Дрогобичі зол. 25.—.

Робітники переплетничого відділу „Бібльос" (з нагоди іменин дир. Евстахія Нагірного) зол. 14.30.

Дир. Е. Нагірний, Львів, зол. 20.—.

о. сен. Роман Лободич, Станиславів, зол. 10.—.

Кооп. Самопоміч Служб. РСУК., Львів, зол. 10.— і кличе: Український Кооп. Банк, Кружок Урядовців Дністра і кооп. маслосоюзників „Кома", всі у Львові.

Інж. Б. Дрималик та Ірина Дрималик, Грабовніца Наженська, зол. 10.— і кличуть: Катерину Карапоганчезу, жінку лікаря зі Сянока і її сина Ігора.

Повітовий Союз Кооператив, Ярослав, зол. 10.—.

Український Кооп. Банк у Самборі, зол. 10.—.

Люба Мосевич, Торунь, зол. 5.— і кличе: Заткеїв у Торуні, Кузьмика в Торуні, д-ра С. Коновальця, Куликів, Ольхових у Ґрудзьондзу, інж. Тишовницького у Бидгощі, інж. Тимчишина, Могільно.

Районова Молочарня, Чехи п. Заболотці, зол. 5.—.

Районова Молочарня в Щирці зол. 5.—.

Стефанія Волошинівна, учит. в Утішкові, зол. 5.—.

Олександер Панейко, Львів, зол. 5.—

Михайло Бобиляк, упр. шк. Сороки Щирецькі, зол. 5.— і кличе: о. Бобиляка М., пароха Ляхович Подорожних, о. Бобиляка Ів., пар. Білки, о. Михайлова Івана, пар. Велдіжа, о. Божейка Ів., пароха Сорік Щирецьких.

Інструктори ПСК Стрий (Гулеюк О., Дармохвал В., Чубатий А., Столяр Іван і „Сел. Союз") разом зол. 25.— і кличуть: інструкторів ПСК Калуш і Дрогобич.

Д-р Дичок Василь, лікар у Поморянах, зол. 5.— і кличе: проф. Біляка Свят., о. Д. Кармазина Вол., адв. Наливайка Вол.

Микола Багринівський, адвокат у Рівному, зол. 5.—.

Осип Левицький, ем. учит. у Стрию, зол. 5.—.

Яців Дмитро, інстр. С. К. Стрий, зол. 5.—.

Кооп. Єдність Малковичі, зол. 5.—.

Інж. Гладій Андронік, ревізор РСУК, Львів зол. 5.—.

Григорій Дяків, Річиця п. Угнів, зол. 5.—.

Леся Охримівна, Ілув, зол. 5.— і кличе: дир. Дарію Юркевичеву в Тростянці, о. д-ра Р. Яценкова в Ілові і дир. К. Сидора в Стільську.

Михайло Кудлик, Ярослав, зол. 5.— і кличе: проф. Ляховичів у Перемишлі, інж. Степ. Шулякевича у Станиславові, учит. Ольгу Стецурову, Рівне к. Дуклі і Степ. Царя в Сяноці.

Филипович Іван, дир. РСУК, Львів, зол. 5.— і кличе: д-ра Л. Глинку, проф. Дух. Акад. Львів та о. Степ. Рудя, духовника Дух. Акад. Львів.

Кисілевський Маркіян, дир. ЦБ Львів, зол. 5.—.

Ярослава Сайкевич, Васютин, зол. 5.— і кличе: Віру Довгу в Ходорові, Марію Тарнавську в Піддністрянах, Стефу Тисович, Львів.

Лідія Носикова, Селянська Мануфактура в Чорткові, зол. 5.—.

Яцик Іван, Конюшки Корол., зол. 5.—

Д-р Водославський Петро, Галич, зол. 5.—.

Кооп. Єдність, Стрептів, зол. 5.—.

Народній Банк у Буську зол. 5.—.

Читальня „Просвіти" Надіїв п. Долина зол. 5.—.

Районова Молочарня, Завидовичі, зол. 5.—.

о. М. Й. Черкавський, Дахнів зол. 5.—.

Ірина Черкавська, Дахнів, зол. 3.—.

о. Андрій Трач, Полюхів Вел., зол. 3.— і кличе: о. Гр. Бойка, дир. М. Бойка з Підгайчик та о. Сем. Чернища ще на 2 зол.

о. Омелян Боберський, Полюхів Вел., зол. 3.— і кличе: о. сов. Мих. Сивенького, пар. Дернова, д-ра Петра Сайкевича й о. сов. Данилевича Евст., пар. Глинян.

о. Іван Миронюк, пар. у Дмитрю, зол. 3.— (через „Дністер").

Василь Гарасим, учит. Урич, зол. 3.— і кличе: Данилишина Вас., учит. в Стрию, Осипа Гошовського, уч. у Станиславові й Омел. Гординського, адвоката в Солотвині.

Д. зі Львова зол. 3.—

Теофіль Останюк, Ярослав, зол. 3.— і кличе: радн. інж. Дмитра Кашубинського і вет. лікар. Мар. Пенсака, обох з Ярослава.

о. Лев Стецев у Літині зол. 3.—.

о. Евген Тимчишин, Конюшки Корол., зол. 3.— і кличе: радн. Адр. Шумилу, д-ра Івна. Кліша, о. Яросл. Кузича і д-ра Осипа Утриска з Комарна та Чорнія Олексу, упр. шк. з Підзвіринця.

о. Омелян Погорецький з Жовкви зол. 3.— і кличе: о. Петра Погорецького з Білини та о. Погорецького Івана зі Станиславова.

М-р Федунків Михайло, Бурштин, зол. 2.— і кличе: Іллю Федункова, дир. в Доброводах, Петра Федункова, війта в Бурштині, м-ра Фединського Юрія у Львові, м-ра Капустія Бориса у Львові і м-ра Романова Івана в Рогатині.

Наталія Вороница, Новошин, зол. 1.50.

Бохенський Юрій, зол. 1.— і кличе: І. Шухевича, Н. Петрушевича, В. Іванця, Р. Пончка, В. Бодпара.

Просимо за дальші вплати. Потрібну готівку мусимо зібрати. Гроші слати на адресу: Центробанк, Львів, вул. 3. Мая ч. 15. Чекове конто ч. 143.467. Зазначувати: На „Український Город".

Еміґраційні справи.

УРУГВАЙСЬКИЙ КОНСУЛЯТ ПРИПИНИВ ТИМЧАСОВО ВИДАВАТИ ВІЗИ.

У звязку зі зміною розпорядків іміґраційних уругвайського уряду, консулят у Варшаві припинив з 1. листопада видавати візи. Поки справа не буде вияснена, ані ті, що мають візвання, ані ті, що виїжджають на основі показових грошей, не дістануть віз. Повідомимо, коли дістанете новий декрет Еміґраційний ... наг подасть до відома інтересованих ...

ДЕВІЗОВІ СПРАВИ ЩОДО ЕМІҐРАНТІВ.

Еміґранти, що склали внески до Девізової Комісії на вивіз грошей в золотих або в чужій валюті ... ти на відповідь в місці постійного осілку, а не приїздити до Варшави з цілим капіталом. Девізова комісія може не дати дозволу на цілу суму, якої проситься.

В дозволі девізових банків повинна бути подана, що дозволяється на купно та вивіз даної суми, скільки еміґрант хоче вивезти суму в чужій валюті.

ХТО ХОЧЕ БУТИ ДОЛУЧЕНИЙ ДО РОДИНИ ЕМІҐРАНТА.

З огляду на часті випадки „дезерції" осіб долучених до родини еміґранта після приїзду на місце, вияснюємо, що долучені можуть бути рідні брати, сестри, родичі чоловіка або жінки, швагри або ... Інші свояки можуть дістати дозвіл лиш ... розпорядки дотичать Бразилії і Параґваю.

КАВЦІЙНІ ЧЕКИ ДО ПАРАҐВАЮ ДЛЯ ДІТЕЙ.

Англійський консулят у Варшаві вияснив, що дітей до 15 років при уділюванні візової або ... візи в ніякому випадку кавційних чеків у сумі ... не будуть вимагати. Діти ці мусять платити ... 43.70 зол.

ЗМІНИ РОЗКЛАДУ ЇЗДИ ДО КАНАДИ.

Від 9. листопада кораблі ліній — Canadian Pacific Railway і Cunard White Star Line — не будуть причалювати до Монтреалю лише до Галіфаксу. Еміґранти до Квебек і Онтаріо відбуватимуть частину дороги залізницею і мусітимуть доплачувати до неї ...

„ПІЛСУДСЬКИЙ".

Корабель цей виїде з Ґдині дня 16. листопада і причалить до Галіфаксу, тому еміґранти, яких дати подорожі до Канади кінчаться з днем 16. листопада, повинні звернутись до Еміґраційного Синдикату, щоб довідатися, яким кораблем поїдуть.

„ПУЛАСЬКИЙ".

Корабель цей поїде до Арґентини, Параґваю, Бразилії і Уруґваю дня 18. листопада.

„КОСЦЮШКО".

Виїде з Ґдині до Південної Америки 13. грудня.

—o—

НОВИНКИ.

— 25-літній Зїзд Товаришів обох відділів, що здали іспит зрілости в 1911 р. в Українській Гімназії в Перемишлі, відбудеться 8. грудня (Ювилейне свято) 1936. Хто з Товаришів знає адресу другого Товариша, прошу повідомити його про зїзд або подати мені його адресу. Костик Олександер, Львів, Ринок 16. ІІ. пов.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В соймі.

(Памяти П-і Галі Косевич).

В своїм житті я тільки один-одинокий раз був у соймі і то галицькім і то тоді, як уже властиво сойму не було, а був соймовий будинок, перемінений на бастіон.

Я дістав наказ скріпити залогу сойму, бо кожної хвилі на цьому відтинку споліваний був наступ. Неприятель стягав звідусіль сили, а святоюрський бльок будинків давав знаменитий захист для запасу. Город перед соймом дозволяв на незамітний підхід, а вежа на дирекції залізниць скривала два скоростріли, готові кожної хвилі люнути дощем куль у соймові вікна.

Темна ніч залила вулиці аж по чубки камениць. Гусаком попід мури пробиралася сотня до сойму. Горою сичали, свистіли і дзигчали кулі, а під ногами шкарчало побите шкло як масло на сковороді. Між хлопцями ніяких розмов, рідкі накази шепотом. Усім нам страшно, хоч ніхто нас не бачить, Але й ми нікого не бачимо. Ануж там, за муром... Ануж онтам, за вуглом... І серце беться тривожно, а очі проверчують тьму...

Ми всі сини села і боротьба в місті — не наше живло. Полем, крізь рови і мочари, навіть лісом — це ми. Але незнаними вулицями в темну ніч...

Ох! З якою полекшою вбігали крізь браму до соймового будинку, з якою радістю витали світло! Ми за мурами. Маємо боронити дверей, вікон і — будемо боронити, і — напевно добре.

Ми не боїмось куль, чули їх нераз і знаємо, що вони вбивають, не страхаємось рукопашного бою — щойно вчора звели його під Стрийським Парком. Ми боїмось чогось незнаного, десь причаєного — в темнім, великім місті...

Сотня ввійшла, розташувалась і — по вечеру! Каванки в руки, гусаком у коридорі аж до кухні.

Заходжу туди.

Пані в чорнім, з білою запасочкою, видає їжу.

— Хто це? — питаю.

— Пані Галя Косевич.

Аж тепер пригадую собі: управителька стрілецького приюту на Петра Скарги!..

Усміхнена, ввічлива, а руки як мурашки бігають. Працює з рання до вечора, а склонить голову — рясні постріли спати не дають.

Нераз бувало куховарів прозивали маркірантами, але не все мали хлопці слушність. Тут ще менше як де, а ще до того жінок, а ще на такій позиції як сойм!

Підійшов і я по свою пайку. Полонник росолу, кусень мяса... Ох, як розкішно паруе росіл! Горяча страва для вояка — це більше як десять закликів до відваги і видержливости. З кожною ложкою вливається в жили свідомість сили і почуття безпеки.

Ім... Нараз ложка зачерпнула якусь клюску. Кусаю — тверде, обертаю — дзвонить до зубів.

Крісова куля!...

Показую господині...

— Вибачте, пане четар, але не я її в баняк кинула.

І показує знаки над кухонною плитою. Немовби хто пробував грубі цвяхи вбивати в стіну.

— Бачите, і ми, маркіранти, не вільні від обстрілу! — і всміхається тим своїм добрим, незабутнім усміхом.

Смiюся і я, сміються і хлопці, бо ось ще одна куля знайшлася.

— — — — — — — — — —

Згас на вік незабутній усміх Пані Галі, працьовиті руки вже ніколи не ворухнуться, бо Пані Галя померла.

Нехай цей спомин буде свічечкою на її передчасний гріб.

Галактіон Чіпка.

— **Прилюдний запит до Вп. Директора Суспільної Обезпечальні у Львові.** Дирекція Районової Молочарні у Ременові вислала свого службовика п. Михайла Перепелицю 26. жовтня ц. р. до Сусп. Обезпечальні у Львові полагодити справу легітимацій своїх службовиків. Одначе дотичний референт заявив: „По руску не розумі“ і зажадав, щоб ми виготовили письмо по польськи. На зясування нашого службовика, що ми все пишемо по українськи, показав йому на двері зі словами „Нех сен пан забера“... Отсим запитуємо Вп. п. Директора Суспільної Обезпечальні, на підставі якого закону згаданий референт не хоче приняти нашого письма в українській мові? Чи ми платимо гроші на те, щоб нам показували двері? Чи задля примх референта Районова Молочарня мусить кілька разів поносити кошти подорожі, щоб полагодити свої справи? Дивує нас, що виказів місячних вкладок в українській мові референт уміє прочитати й не було ще випадку, щоб їх разом з грішми нам звернув. — **„Районова Молочарня“, кооп. з обм. відпов. в Ременові.**

— **Гостро осуджують напади енденьких студентів.** Ректор і сенат львівського університету видали в пятницю відозву до студентів з гострим осудом останніх заворушень в університеті, бо вони можуть мати катастрофальні наслідки для університету. Міська рада у Львові на внесок президента д-ра Островського теж гостро осудила заворушення студентів. Питання лише, чи енденькі студенти візьмуть собі до серця осторогу „батьків“.

— **Понад 40 злодіїв під ключем.** Селянин Степан Рожак з Винник виорав на своїм полі бальок сукна. Негайно після того поліція арештувала двох зломників, які призналися до вини. Тому поліція наказала переорати 4 морги поля Рожака і найшла ще 4 балі сукна. Поліція перевела дальші арештування у звязку з цією находкою і під ключем опинилося понад 40 злодіїв та паселів. Вони уже від довшого часу викидали товари з вагонів на залізничому шляху Львів-Підзамче-Винники. Стрілковий А. Ярема повідомляв зломників, в яких вагонах є цінніші товари. Зломники розбивали в ночі вагон і викидали товари на насип. Частину своєї добичі закопали в городі Ст. Рожака, але саме вона довела до зліквідування злодійської ватаги.

— **Обнижки податку від вина** домагаються власники виноградів у Заліщиках та околиці. Якщо влада обнизить податок, власники задумують зорганізувати переріфку винограду на вино на широку мірку. До виробу вина вживають малого, недоспілого, або ушкодженого винограду, якого не можуть висилати до продажі.

— **Повінь у краківському воєвідстві.** Від дощів і снігів, які падали кілька днів у горах прибула вода в гірських ріках. Вода з р. Раби залила кілька вулиць м. Дубчиць. У ліманівському повіті вода залила мости на повітовій дорозі Добчиці-Добра. Комунікація припинена. Вода підмила залізничий шлях у Мехові так, що поїзди їдуть дуже поволеньки. Робітники працюють інтенсивно над охороною загроженого залізничого шляху.

— **Довжина антен.** Новий розпорядок принесе різні клопоти радіослухачів, які вони мали з радіоаматорами. І так на основі нового розпорядку поштові дирекції матимуть право усунути коротші антени ніж на 35 м.

— **Заборонили польську манiфестацію в школі.** У звязку з листопадовими роковинами мала відбутися академія в школі Сенкевича у Львові. Директор школи повідомив організаторів академії, що з причини заборони кураторії не може відступати шкільного будинку для академії. Академія відбулася на вулиці перед памятковою каплицею.

— **Велика афера в Коломиї.** Минулого тижня поліція перевела ревізії в помешканнях деяких арештованих у звязку з великою аферою інж. Л. Моравеца, керманича дорогового відділу в Коломиї. Прокуратор закидує інж. Моравецові, що він допустився великих зловживань, ховаючи до кишені великі суми грошей, призначених на будову доріг, мостів і подібних обектів. Розміри цієї афери дійсно великі, коли державний скарб заінтабулювався на нерухомостях інж. Моравеца з квотою. 200.000 зол. У звязку з аферою Моравеца поліція арештувала дорожника Думанського з батьком та підприємців Кремера і Тава.

— **Львівська хроніка.** Марія Червец з вул. Яківської ч. 32 повідомила поліцію, що її чоловік пропав іще в травні ц. р. і досі не вернувся. — На вул. Руській віз Івана Антошевського зі Зборівськ Нових наїхав на автобус шофера Лучкова Мечислава та вибив шиби. — Поліція арештувала служницю адвоката д-ра Петра Білинського з вул. Сикстуської ч. 43, Катерину Гриневич і її дві спільнички, які вкрали футра вартости 2.000 зол.

— **Краєва хроніка.** Підчас суперечки між сусідами В. Горбулевич тяжко зранив сина Бранчуковеї з Микулинець, якого відвезли до шпиталю. Горбулевича арештувала поліція. — В Ілинцях її Симотюк підпалила свою хату, щоб дістати асекураційну премію. Поліція арештувала Симотюкову. — У Ворохті вибухла пожежа в тартаку „Делятингмісто“ внаслідок лихої будови комина. — Пожежа знищила сусідний барак. Шкода сягає кілька тисяч золотих. — У Заліщиках повстала окрема спілка, яка задумує збудувати репрезентативний пансіонготель. — 16-літний Федь Безпалко найшов на полі в Золочеві ручну гранату та взявся її розбирати. Вибух відірвав Безпалкові чотири пальці руки та зранив його маму в ногу й руку. — 14-літня робітниця на фільварку в Грималові пов. Скалат Горлінська впала крізь діру у стелі з висоти 5 і пів м. та заломила собі череп. Її стан безнадійний.

— **Пожежі.** На полі в Плещовичах біля Перемишля хлопці через необережність спричинили пожежу двох стирт сіна, власність купця Розінера, вартости 750 зол. у Нижанковичах згоріла стодола Анни Білої та сусідня стайня. Згоріло збіже й бараболі. — У Стрілківцях, пов. Борщів згорів млин Кирила Чарковського, мешкальний дім і вагон ґрису та 50 сотнарів збіжа. Шкоди є на 20.000 зол. Пожежа повстала з недокурка, який кинув мельник.

— **Сталін тяжко занедужав** і по короткім побуті у Москві, де приняв у Кремлі кілька делегацій та вислав декілька телеграм до Барсельони і Мадриду, виїхав до одної санаторії недалеко Воронїжу. Зі Сталіном виїхали до санаторії члени політбюра. Большевицькі головачі дуже поденервовані, що в пресі появляються раз-у-раз вістки про погіршення недуги Сталіна. Ділo в тому, що в комуністичній партії не скінчився ще процес перегрупування сил, яку переводять уже від довшого часу. Згідно з традицією від недуги Леніна скривають аж до останньої хвилини правду про здоровля голови держави. Сталін залишається під опікою двох лікарів: Воробрева і Сомова, спеціялістів недуг серця і печінки. Хоч недуга Сталіна погіршується, всеж таки сподіються, що він візьме участь у конгресі, який відбудеться 25. XI. ц. р.

— **Усмішка долі.** 300.000 га землі купив у Болівії відомий литовський подорожник і письменник Шалчус. Його дружина ліквідує на Литві маєткові справи і виїзджає незабаром до мужа. Письменник Шалчус задумує зорганізувати на закуплених теренах кольонію емігрантів з Литви.

ТУРЕЧЧИНА ПРОПУСТИТЬ СОВІТСЬКІ КОРАБЛІ КРІЗЬ ДАРДАНЕЛІ.

ПАРИЖ, 31. 10. ПАТ. Дописувач „Матена“ з Льондону повідомляє на підставі телеграми з Царгороду, що турецький уряд рішив задержати повну невтральність на випадок переїзду совітських кораблів зі зброєю і муніцією для Мадриду крізь Дарданелі.

—o—

ВБИЛИ МІНІСТРА ІРАКУ.

КАІРО, 31. 10. ПАТ. В Іраку вбили вистрілом із пістолі на вулицях Багдаду генерала Джафара Пашу ель Аскарі, міністра війни в останнім уряді Іраку.

ЖИТТЕВІ МИГУНЦІ.

Коли цвитуть хризантеми.

Є у світі край не за семи десь горами і за семи Дунай-ріками, є у світі край, що чорноземом своїх нив блистить діямантом в сонці, та є у світі край, що мережами золотих пшеничних піль, смарагдових сіножаток і сріблистих лент гірських потічків і усміхом блакитного неба вітає всіх, що прошені й непрошені під його гостинні покрівлі заходять.

Та люди тут сумні.

Сумні з традиції, замилування і переконання. Просто не вміють бути веселі... Любуються в тужних, сумних настроях, у сумних піснях, ще сумніших роковинах і плаксивих ювилеях...

— — — — — — — —

Вже матері над колискою співають: „Ой, ходить сон, коло вікон..." а немовлята дрімають хлипаючи під сумовиту мельодію матірньої колисанки...

Ростуть у тім дивнім краю діти-квіти і змалку вчаться убивати в собі леди розцвілу життерадісність.

— — — — — — — —

Ідуть заквітчані молодята з музикою до вінчання, а

. . . „Музика плаче-завиває"...

Тужної виспівують дружечки-зозульки, заводять свашки розчиняючи сльозами весільний коровай і ридають мати-батько, благословляючи на нову дорогу життя заплаканих молодят.

Такий то дивний край, де й весілля слізьми обливають...

— — — — — — — —

Та прийшов Великий День і здавалося, що прожене за сині гори леліяний під серцем з покоління в покоління сум...

Великий День прийшов...

В часі, коли розцвілі хризантеми дівочим квітом осінні дні прощали...

Гей, і покотилась буйна Радість осіннім громом по роззеленілих озимим хлібом нивах і блискавкою стрибнула під роздерті лихоліттям стріхи...

Це був Великий День.

І люди тішились новим весіллям, як молодята тішитись повинні новим життям.

— — — — — — — —

Повіяв холодний вихор і зморозив студеними цілунками ніжно-білі квіти хризантем...

І згасла Радість, як гасне сонце у вечірній, сутінній годині...

І заридали знову люди, що чорнозем їх кровю сплив...

І плачуть досі, так само як плакали колись... Хоч спомин днів колишніх радісний, бадьорий і веселий.

Хоч спомин Днів колишніх блиском самоцвітів розбиває темінь ночі!...

Сумують знову люди в осінні дні, коли перецвітають хризантеми.

Бо така вже їхня вдача, що і на сонце крізь притьмарене шкло дивляться.

А з дня Радости насилу роблять сумний день.

— — — — — — — —

Гіякинт Брунька.

— Шлюб Кепури. Цивільний шлюб Івана Кепури з німецькою фільмовою акторкою Мартою Егерт відбувся в Катовицях.

— Бомби у 8 кінах. У 8-ох нюйорських кінах, положених у ріжних дільницях, вибухли одночасно сльзні бомби. В кінах повилітали вікна, коло 50 осіб затроїлося газами, а багато ранених відломками шкла. Здогадуються, що бомби підложили робітники, які попали в конфлікт з підприємцями.

— Папа сильно перестудився перед своїм виїздом з Кастель Гандольфо. Лікарі побоюються, щоб недуга папи не викликала нових ускладнень з огляду на поважний вік (80-ий рік життя). Здоровлям св. Отця піклується д-р А. Міляні, головний ватиканський лікар та особистий лікар короля Віктора Емануїла.

— За 13 годин перелетів Атлянтійський Океан. Відомий англійський летун Молісон перелетів з Гарбур Грейс до Кройдон в Англії понад Атлянтійський Океан за 13 годин і 16 хвилин, перелітаючи простір 3.700 км. Таким чином Молісон устійнив новий рекорд, що його дотепер мали Річмен і Меріля, які перелетіли Атлянтійський Океан за 18 годин. Молісон був такий вичерпаний, що не міг висісти сам з кабіни літака.

— З листів до Редакції. Високоповажаний Пане Редакторе! Прошу ласкаво не відмовити помістити у Вашому Хвальному часописі такої заяви: Доходять до мене вістки, неначеб під якоюсь відозвою, виданою літом ц. р. на т. зв. Ф. О. Н. (Фонд Оборони Народової) було поміщене і моє імя. Заявляю цим, що я ніколи не то, що не підписував такої чи подібної відозви, але взагалі ніхто до мене ніколи не звертався з подібною пропозицією та що взагалі з цілою справою не маю нічого спільного. Якщо справді було поміщене десь моє імя, чого я сам досі не міг сконстатувати, — то слід вважати цей підпис за неправдивий і за зовсім самовільне потягнення дотичних кругів чи комітету. Прийміть, Високоповажаний Пане Редакторе, вислови правдивої пошани до Вас — **Д-р Кость Воєвідка**, Станиславів.

Зі судової салі.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО О.У.Н.

По триденній розправі перед судом присяглих у Бережанах проти підсудних: В. Лаби і Д. Чмира за приналежність до ОУН, трибунал видав на основі вердикту суддів присяглих, які заперечили їх вину у приналежности до ОУН, такий присуд:

Василя Лабу засудив за провину зі ст. 165 к. з. (приналежність до тайних організацій) на 1 рік вязниці і припинив кару на 4 роки.

Дмитра Чмира засудив теж за провину ст. 165 к. з. на 10 місяців вязниці, але цю кару мусить він відсидіти.

Обом засудженим зачислили слідчий арешт і звільнили від судових коштів. На основі цього присуду В. Лаба вже вийшов на волю, а Дмитро Чмир вийде 6. листопада ц. р.

Дописи.

КОПИЧИНЦІ.

Загальні Збори філії Союзу Українських Купців і Промисловців. Щаслива думка зродилася в ініціятора інж. Е. Стрільцева, щоби згуртувати українських купців і промисловців копичинецького повіту, яких нараховують сьогодні понад 50. По полагодженні законних формальностей назначено на день 25. X. ц. р. перші загальні збори, на яких був присутній делегат СУК-П-у зі Львова п. Кабарівський і коло 40 купців; на жаль, не було самого ініціятора інж. Стрільцева, що на короткий час в особистих справах мусів виїхати з Копичинець. По відчитанні статуту та вписанні членів, для яких уста[illegible] левр [illegible] вкладку у висоті [illegible] дено вибір виділу в такому складі: [illegible] — голова І. Турман, купець [illegible] голови М. Потикевич, купець [illegible] тар, І. Червоноярський, купець [illegible] О. Еліяш, купець заліза, товар[illegible] про українське купецтво відчитав [illegible] тряб теж у дискусії пояснював [illegible] Привіт від філії „Просвіти" [illegible] рах голова філії мгр Остап Фірчук. [illegible] пит'я забирали голос: мгр А. Т[illegible] вс[illegible] пояснював теж присутн[illegible] вель з Крогульця та А. Фірчук з Гу[illegible] на те, що купці можуть користати з [illegible] да Госп. Академії в Подєбрадах. [illegible] був Осип Кошута, купець в Гусятині.

БЕРЕЖАНИ.

По загальних зборах важніших установ у Бережанах, які пройшли спокійно, праця [illegible] нормальні шляхи. Вибрана старшина товариств [illegible] поруку, що поведе якнайкраще свою працю. [illegible] відбулися теж загальні збори філії „Сільського Господаря" в Бережанах. У [illegible] так, що головна рада була приневолена [illegible] уряду тимчасову раду філії. По короткому [illegible] тимчасова рада перевела загальні збори, на [illegible] но головою о. дек. Кушніра з Вербова, [illegible] Ф. Коковського. До ради ввійшли ще о. [illegible] Васьків, Моров, Вальорний, Кушнір, а [illegible] трольної комісії дир. І. Петрицький. Нова рада [illegible] жувала нового агронома. Від останніх загальних [illegible] основано вже два нові кружки.

Зміна в управі школи кружка Р. Ш. [illegible] Р. Ш. перенесла з Бережан управителя школи [illegible] мяка, а управу школи доручила [illegible] ві, що втішається загальним довірям [illegible]

—o—

Спорт.

АКТИВНІСТЬ ЧЛЕНІВ-СИМПАТИКІВ У СПОРТОВИХ ТОВАРИСТВАХ

Цій темі присвячували ми вже давніше [illegible] Тоді говорили ми про обовязки членів, [illegible] говорити причину слабого зацікавлення [illegible] спортовим товариством.

Нема сумніву, що кожний спортовий клюб [illegible] ся мати якнайбільше правдивих членів, [illegible] що справді платять вкладки. Удержання спортового товариства коштує великі гроші, вимагає [illegible] що їх проводи клюбів стараються зібрати [illegible] вкладок. Проводи клюбів роблять при тім [illegible] хибу: на членів спортових товариств [illegible] без розбору дивлячись, щоб лише давав [illegible] вкладку. Проводи не засовують собі [illegible] ке приєднювання членів приносить товариству [illegible] шкоду. Рішуче замало, щоб член заплатив [illegible] більший даток, за мало, щоб такий член [illegible] змагання своєї дружини і кричав часом [illegible] прозивав ріжними словами противників, суддів і [illegible] своїх! Треба передовсім [illegible] спортовою ідеольогією із значінням спорту в житті [illegible] ції і зокрема в житті українського народу [illegible] ню пору. На те все в наших спортових [illegible] не звертають уваги й через те ми [illegible] безхребетну масу, яка зводить свою участь у [illegible] русі до циркового захоплення або обурення. [illegible] переконані хибно, що стають в обороні [illegible] спорту, коли на змаганнях вигукують проти [illegible] ків і судді. На оборону тих „прихильників" [illegible] би хтось висунути аргумент, що наш спортовий [illegible] же молодий і через те не було ще часу на [illegible] роблення. Не перечимо, що по якомусь [illegible] нездисципліновані „прихильники" спорту [illegible] у дійсних звеличників могутньої спортової [illegible] що нічого в тому напрямі не робимо. [illegible] спортових клюбів вважають, що [illegible] вкладку, прийти на змагання своєї дружини [illegible] її виграною і ганьбити її остатніми словами [illegible] грає. Це називається бути „прихильником [illegible]

же часто такий член не знає навіть хто є у проводі клюбу, де й чи є взагалі клюбова домівка, як його клюб господарить, який моральний і матеріяльний стан клюбу і т. д. Не говоримо вже про те, що такий „прихильник" клюбу не має поняття, чому іноді його дружина програє змагання, що він не цікавиться життєвими умовинами змагунів, його нічого не обходить, що неодин змагун виходить на грище з напівпорожнім шлунком і т. д. (Тут рішуче застерігаємось проти фальшивого розуміння наведених слів). Зовсім не боронимо змагунів, що густо часто роблять із себе „героїв", перед якими треба падати ниць. Рішуче виступаємо проти таких „асів" і „пріма", що їх для добра спортової організації слід було б з клюбів позбутатись, бо інакше вони скорше чи пізніше розіб'ють товариство. Отже чому такий „прихильник" клюбу про ті всі справи не знає і ними не цікавиться? Бо він клюбом не цікавиться тому, що клюб ним не цікавиться. А все те тільки тому, що проводи клюбів за велику вагу пикладають до матеріяльної сторінки члена і майже ніякої до його правдивої спорт. свідомости. Тому спортові товариства, загалом беручи, ктягають, слабо розвиваються, а то й нидіють. Люди, що під теперішню пору працюють у проводах спортових клюбів мусять зрозуміти, що їхня праця не піде на марне, якщо вони будуть приєднувати до клюбу справжніх членів прихильників спорту та будуть їх виховувати. Кожний початок тяжкий, кожний початок вимагає великих зусиль і великих матеріяльних і моральних вкладів. Але годі вічно нарікати на недостачу зрозуміння для спортових ідей серед ширшого громадянства і ждати безчинно змін на краще. Добро і розвиток українського спорту залежні тільки від самих спортовців і правильної організаційної діяльности спортових товариств.

Богдан Ліськевич

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ, ілюстрований журнал історії та побуту. Львів, листопад 1936. Р. VIII. Ч. 11. Зміст: Ф. Невестюк: Хрести. — В. Літицька: Із записок 17-літньої. — Денис Онищук: На могилі полк. Дм. Вітовського. — О. Думін: Полк. Дм. Вітовський у спогадах. — Ів. Шуліка: Джерело історичної традиційности.— Рільбар М. Бринський: Ювилей ген. Віктора Курмановича. — Ілько Борщак: Европа й відродження України. — О. Мжула: 1. XI. 1918 в Калуші. — Всеволод Петрів: Житомирська юнацька школа. — Д-р Кирило Трильовський: Мої перші дні у З.У.Н.Р. — Федір Дудко: З над Дніпра до Сени. — Бібліографія.

НАЗУСТРІЧ, двотижневик літератури, мистецтва, науки і громадського життя. — Львів, 1. листопада 1936. Р. III. Ч. 21. Зміст: І. Іванець: Батальне малярство (з нагоди відкриття військового відділу в музею НТШ. у Львові). — Павло Ковжун: Буденна і мистецька дійсність. — Святослав Гординський: Вітер над містом. — Володимир Радзикевич: Забутий у сільській закутині. — Тимотей Бордуляк. — Соня Бей: Задушний день. — Чужина хроніка. — Василь Сімович: „Наталка Полтавка" на полтавських святах 13. вересня 1903 р. Марія Сокіл: Як я грала Наталку Полтавку з Садовським і Саксаганським. — З мистецьких виставок. Українська хроніка. — Летимо 40 сорок.

ТОРГОВЛЯ І ПРОМИСЛ, ч. 21 (51) з 1. листопада ц. р. Зміст: Листопадові дні. — Знижка цін і боротьба з нею. — На манівцях (про Т-во „Молочар"). — Загрожена установа. — Нові філії СУК (Копичинці, Збоків, Сколе). — Нарада в Золочеві. — Вирізки з преси (Оздоровлення і критика. Жидам мусять бути тісно). — Біржеві курси. — Діти вчаться продавати. — Ріжні вісти. — Середня доходовість сільських крамниць (Заміщення торговля і подвійний податок). — Нові видання. — Ринок і ціни.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Молодий Театр „Заграва" під арт. пров. В. Блавацького.

СТАРИЙ САМБІР: 3. XI. „Голгота"; 4. XI. Вінїцій і Лігія. 5. X. „Смерть Нерона".

Зі Самбора Ст. по дорозі до Перемишля театр загостить тільки з одною виставою „Голгота" до Добромиля, Хирова і Нижанкович.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

РОГАТИН:

2. XI. Німа теща.

3. XI. Вій.

З Рогатина іде театр до Галича та Хелєсова.

Великий Театр:

Неділя, 1. XI. год. 3·30 п о п. „Модні слави" ціни найнижчі. — Год. 7·30 веч. „Пігмаліон".

Понеділок 2. XI. год 7·30 веч. „Пігмаліон".

Вівторок 3. XI. год. 8·15 веч. Симфонічний концерт грецького соліста-флєтиста Л. Д. Калімахоса.

Кіна.

АПОЛЬО: „Герої Сибіру".

АТЛЯНТИК: „Тайна бригада".

ВАНДА: „Збігдець із Яви", і „За хвилину щастя".

ГРАЖИНА: „Болько та Льолько".

КАСІНО: „Король жінок".

КОПЕРНИК: „Пастер".

МАРУСЕНЬКА: „Юдель грає на скрипці".

МЕТРО: „Капітан Бляд".

МІРАЖ: „Весела розведениця".

МУЗА: „Скандали міліонерів" і „Ванеса".

ПАКС: „Давид Коперфільд" із Фреді Бартельомю.

ПАЛЯС: „Прокажена".

ПАН: „Схопили жінку", і „Тайни воєнної марнарки".

РАЙ: „Княжна чардаша" з Мартою Еґерт.

СВІТ: „Княжна Чардаша" з Мартою Еґерт.

СТИЛЕВИЙ: „Роберта", ревія „Як у раю".

ТОН: „Робін Гуд із Ельдорадо".

УТІХА: „Червоний султан" і ревія.

УТІХА: „Червоний султан", і ревія: „Мала ґейша".

ФОТОПЛЯСТІКОН.

(пл. Марійська 5.)

„Венеція".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 1. листопада 1936.

Відень (506,8) 11.45 Орх. Концерт. 17.00 Симф. концерт, 20.10 „Кума-смерть" легенда Ф. Зесера, **Брно** (325,4) „Дзвони Мільоти" фільма на словацьку тему, **Прага** (470,2) 7.30 Концерт, 8.30 Концерт рел. музики, 9.10 Соната Єреміяса на альтівку та форт., 10.00 Популярний концерт, **Париж** (1648) 13.15 Концерт, 16.00 Легка музика, 23.45 Фр. музика, **Білгород** (437,3) 10.00 Богослуження, 12.00 Концерт міськ. орх., 18.15 Скрипка, **Берлін** (356,7) 10.30 Недільна музика, 18.00 Пробоєвики, спів, музика, 18.50 Квінтет на форт., 2 скрипки, альтівку, віольончелю, **Кенігсвустергавзен** (1571) 11.30 Розр. музика, орх., солісти, 14.00 Авд. для дітей, 14.30 Бразилійські та японські нар. пісні, 19.00 Пісоньки й мельодії Вальт. Кольо, вес. авд., **Мінхен** (405,4) 9.30 Форт. твори Бетовена, 10.00 Німецька молитва, поема Герб. Бема з муз., 10.30 Баварська муз. авдиція, 11.30 Нарід і мистецтво, концерт, 12.15 Музика, 15.05 Солісти, 20.00 Концерт. **Будапешт** (549,5) 12.30 Лістові твори, 15.50 Віольончеля, 17.00 Сальонова музика, 18.00 „Реквієм" Вердія, 20.30 Концерт оп. орх., **Мілано** (368,6) 12.20 Камер. музика, 16.30, 21.20 Орх. концерт, 20.40 Комедія, 22.40 Танк. музика, **Рим** (420,8) 13.40 Вечірня, 20.45 „Коншіта" оп. Зандонаї.

Понеділок, 2. листопада 1936.

Відень (506,8) 17.40 Пісні за покійних, хор, 20.10 „Реквієм" на сольо, хор, орг. і орх. Моцарта, 21.10 Нові Вольфові пісні, Е. Рокита, сопр. Г. Дугана барит., 22.00 Орх. концерт, **Мор. Острава** (269,5) 17.35 Поважні пісні Брамса, **Прага** (470,2) 11.45 Легка музика, 13.00 Концерт, 17.35 Пісні, вик. Колярова, скрипка, форт., 19.10 Концерт. **Париж** (1648) 12.00 Легка музика, 14.00 Симф. музика, 18.30 Концерт, 21.45 Камер. музика, 23.45 Симф. музика, **Білгород** (437,3) 17.20 Нар. музика, 20.00 Опера, **Берлін** (356,7) 8.30 Розр. концерт, 14.15 Легка музика, 17.10 Пісні, Марг. Роль сопр., Максиміліян барит., 19.15 Форт. ресіталь Г. Нетте, 20.10 Симф. концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00, 16.00 Музика, 18.20 Суїта ч. 3 Різа, солісти, **Мінхен** (405,4) 11.00 Музика для села, 16.30 Сопран і форт., 18.00 Концерт, 22.50 Концерт із Байрайту, **Будапешт** (549,5) 10.00 Реквієм Моцарта, 12.15 Симфон. концерт, 18.55 Орг. ресіталь, 20.00 Концерт оп. орх., **Мілано** (368,6) 17.15 Рел. музика, **Рим** (420,8) 20.40 „Транзітус аніме" ораторія Перозія.

Вівторок, 3. листопада 1936.

Відень (506,8) 12.00 Розр. концерт, 15.20 Муз. авд. для дітей, 17.15 Спів. ресіталь Е.Рельтера баритон, 17.35 Форт. ресіталь, 22.20 Дрезденський квартет, **Братислава** (298,8) 17.40 Арії на сопран, 18.10 Форт. твори Ліста, 20.25 Сп. ресіталь Каляса, 21.00 Концерт орх., 22.30 Словацькі пісоньки. **Прага** (470,2) 17.30 Пісні паломника, Малера, вик. Г. Петерка, 19.30 „Цілунок" оп. Сметани. **Париж** (1648) 12.00, 13.15, 14.00 Концерт, 18.30, 19.30 Концерт симф. орх., 21.45 Вечір пісенькарів. **Білгород** (437,3) 13.15 Пісні, 18.25 Сольо на флєті, 20.30 Симф. концерт. **Берлін** (356,7) 16.30 Весела авдиція, 19.15 Давні пісні, Легарт сопр., форт., **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Англійські пісні, Кречмар сопран, 20.10 Весела ловецька авдиція, **Мінхен** (405,4) 11.00 Музика, 16.50 Концерт солістів із Байрайту, 18.00 Розр. концерт, 20.10 „Бідний Йонатан" оп. Мілекера, **Будапешт** (549,5) 13.30 Спів, форт., 17.35 Мадярська камер. музика, 19.00 Мадярські нар. пісні, циг. орх., 22.05 Сальон. музика, **Мілано** (368,6) 11.30 Легка музика, 20.45 „Коншіта" оп. Зандонаї. **Рим** (420,8) 13.10, 17.15 Концерт, 20.40 „Три цвітки" ком. Пардзінія, 22.00 Концерт малого хору Авґустео.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 1. листопада 1936.

8.00 Сигнал часу, 8.03 Для села: Хліборобська газетка, Музика з гр. пл., На довгі вечорі", 8.40 Алікс: „Аве Марія", гр. пл., 8.45 Програма на нині, 8.50 Ранішній денник, 10.30 „У ранішньому настрої", гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Концерт орх.; у перерві ок. год. 13.00 Театральний огляд, 14.00 Репортаж із життя, 14.30 Популярна музика з гр. пл., 15.30 Для села: Спогади передвоєнного інструктора, Огляд ринків рільних продуктів, 16.00 Реклямовий концерт, 16.15 Музика, спів із гр. пл., 16.45 Чвертьгодина поезій на Всіх Святих, 17.00 Симф. концерт; у перерві о год. 18.00 Актуальна гутірка, 19.00 „Весілля" (II. дія) Ст. Виспянського, 19.45 20.10 Мішаний концерт, форт., Г. Бем тенор, 20.00 Літературні хвилини, 20.20 20.21, 20.35 Спортові вістки, 20.40 Політ. огляд, 20.50 Вечірній денник, 21.00 Муз. Легенда, з гр. пл., 21.30 Мій приятель із Підгаля, 21.45 Італійська форт. музика, 22.15 Концерт симф. орх.; у перерві в год. 22.55 Останні вістки.

Понеділок, 2. листопада 1936.

6.30 Ранішня авд., 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Ранішня музика з гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Концерт квінтету, сальон. музика, 12.40 Оркзнова мати — сповідь, 12.50 Полудневий денник, 14.30 Концерт бажань, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Реклям. концерт, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 З опер Пучінія, гр. пл., 15.55 Суспільна гутірка, 16.00 Великі увертюри, гр. пл., 16.15 „Гутірка зі смертю", ораторія, хор, органи, 17.15 Канарки й комісія нар. єдукації, 17.30 Пісня, гр. пл., 18.00 Актуальна гутірка, 18.10, 18.15 Спортові вістки, 18.20 Безсмертні мельодії, гр. пл., 18.40 Личаківський цвинтар — пантеон Львова, 18.50 Нар. театр при праці, 19.00 „Весілля" (III. дія) Виспянського, 20.00 Вояцька авд., 20.30 Пісні відсп. М. Тромпчинська в супр. форт., 20.50 Вечірній денник, 21.00 Актуальна гутірка, 21.05 Хвилина Р. Вагнера, з гр. пл., 21.55 Форт. ресіталь, 22.25 Орг. твори, 23.00 „Вечірній настрій", гр. пл.; у перерві в год. 22.55 Останні вістки.

Вівторок, 3. листопада 1936.

6.30 Ранішня авдиція, 6.33 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл., 7.15 Ранішній денник, 7.25 Програма на нині, 7.30 Трохи інформацій, 7.35 Легка музика з гр. пл., 8.00 Авд. для шкіл, 1.30 Для молодших дітей: „Як малий каштан із старим листком гуторив", 11.57 Сигнал часу, 12.03 Клясична музика з гр. пл., 12.40 Хліборобська скринька, 12.50 Полудневий денник, 14.35 Концерт бажань, 15.00 Господарські вістки, 15.15 Реклям. концерт, 15.30 Львівські біжучі вістки, 15.35 Легка музика з гр. пл., 15.50 Листи від дітей, 16.00 Пісоньки у вик. Юрандового хору, гр. пл., 16.15 Скринька ПКО, 16.30 Орх. концерт, 17.00 Говорена повість: Будин пп. Ковальських, 17.15 Концерт солістів: М. Дзікова спів, форт., 17.50 Спортове знайомлення Симфоріона Дротика, монольог І. Тишкевича, 18.00 Актуальна гутірка, 18.10 Спорт у містах і містечках, 18.20 Сальонова музика з гр. пл., 18.35 Із пограниччя літератури та музики, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Чи праця жінок збільшує безробіття?, 19.20 Поїдемо на лови, муз. авдиція, 20.00 Польща на Міжнар. конгресі церковного співу у Франкфурті над М., 20.10 Концерт камер. орх., скрипка, обой; у перерві в год. 20.45 Вечірній денник, Актуальна гутірка, 21.40 Відгомони Підгаля, муз. авд., Гоґоєвська мецосопр., скрипка, муж. хор, прелекція військ. орх., 22.30 Гіпертрофія слова у сьогоднішній літературі, 22.45 Танкова музика у вик. орх.; у перерві в год. 22.55 Останні вістки.

——o——

Незрівняний в якості пудер і крем
ЯПОНСЬКИЙ БІЛИЙ БОЗ
завдяки якому стає нера
ОКСАМИТНО-МАТОВА.
Ціна коробки з пушком зол. 1.25.
2910 5—?

БІРЖА.

Варшава (ПАТ)

ГРОШІ.

Купно — продажа: Бельги бельг. 89.73—89.30, Дол. американські 5.31.50 — 5.28.50, Долари кан. 5.30.50 — 5.27.50, Фльор. гол. 288.50 — 286.80, Франки фр. 24.75 — 24.61, Франки швайцарські 122.25—121.45, Фунти англ. 26.03 — 25.87, Ґульд. данц. 100.20 — 99.80, Кор. ч. 17.50—17,00, Кор. дан. 116.14—115.30, Кор. норв. 130.68 — 129.70, Кор. шв. 134.18 — 133.20, Ліри італ. 25.40—24.80, Марки фінл. 11.48—11.30, Марки нім. 114 — 107, Шил. австр. 95—93. Марки нім срібні 122—115.

Акції.

Банк Польський 111.25, Цукор 31.00, Вуголь 16·75, Лільпоп 15.25, Моджеїв 6·50, Норблін 67·00, Островець 31·00, Стараховичі 36·50. Габербуш 41·50.

Тенденція неоднакова.

Папери.

3 інвест. 1. ем. 68.00, 2 ем. 68·50, 5 конв. 54·00. 5 зал. 52·00, 6 дол. 76.50, 4 прем. дол. 47.50—47·00, стаб. 485, 487.

Тенденція неоднакова.

Заставні листи.

5 прц. Л. З. Б. Г. 51—54, 4 прц. Л. З. Бк Г. 40—43. 4 і пів прц. Л. З. Бк Гіп. 42—45, 4 прц. ТКЗ. 39—41, 4 і пів прц. ГТКЗ. 41—44, 4 і пів прц. БҐК. 61—65, 4 прц. БҐК. 61—65.

Долярівка 47—49, 3 інвест. 1. ем 66—69, 3. ем. 67—68.

Збіжжя.

За 100 кг. дьоко вагон Львів:

Пшениця одн. червона	24.25—24.75
Пшениця збор. червона	23·25—23·50
Пшениця біла	23.25—23·50
Жито шт. I	17·25—17·50
Жито шт. II.	17·00—17·25
Бараболя	3·50—4·00

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що від дня 31 жовтня п. р. кооперативам платив за дьоко Львів.

1 кг. масла десерового бльок. 1 без опакування	2.35 зол.
1 кг. масла десер. бочкового включно з бочк. опакуванням	2.40 „
1 кг. масла експорт. включно з експортовим опакуванням дає звачет	2.40 „
1 л. молока	0.16 „
1 к. яєць	4.40 „

Тенденція на масло та яйця сильна на молоко звижкова.

ПТИЦЯ.

Маслосоюз повідомляє, що в дні 31. X. п. р. платив своїм доставцям за 1 кг живої птиці дьоко подвіря птахомасарні „М. С." у Львові, (пл. Більчавського ч. 3) такі ціни:

Курки I. кл., товсті, без остріґ, щойно від 1.80 кг. вгору	0.95 зол.
Курята I. кл. біло й жовтоніжки щойно від 0.80 кг. вгору	0.85 „
Качки товщеві I. кл. щойно від 1.80 кг. вгору	0.90 „

Слабших сортів від вище поданих, не приймає.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ФУТРА до міста і подорожі, по останніх зразках моди виконує першорядно по конкуренційно низьких цінах
АНДРІЙ КУЗЬМІНСЬКИЙ.
2615 Львів. Пекарська 31. 19-25

ОПОВІСТКИ.

Листи під шифрою Еміґрант, Марійка, Львовянка, Фольорист — просимо відобрати в Адміністрації „Діла".

НАУКА

„ПОСТЕМП". Перша у краю конц. школа, система „Крій індивідуальний" — відділи: кравецтво, корсетарство, білизнярство. Курси відкриті цілий рік, початок 1-го і 15-го кожного місяця. ЛЬВІВ, ЗІМОРОВИЧА ЧИСЛО 3. 2826 3—4

ФРАНЦУСЬКОГО приготовляє до W. S. H. Z. уділяє конверзації, корепетиції дипльомована Цлова 12, мешкання 7, I. поверх. (Трохи біля Пекарської). 2990

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

АГЕНТИ до продажі кас та ріжних знарядів потрібні. Lublin, skrytka 275.
2601 10-20

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АДВОКАТСЬКИЙ аплікант з правом заступства шукає практики у доброго шефа. Зголошення з умовинами слати до „Діла" під „Негайно". 2966 2-2

МЕШКАННЯ

ПОКІЙ умебльований (1—2 осіб) зараз до винайму Ґрунвальдзка 4. I.пов. двері 4.
2986

РІЖНІ

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2946 3—100

НОВОЧАСНА ВИРІБНЯ КОВДЕР Шульц, Львів, Леґіонів 41 в подвірю виконує всілякі роботи з цеї ділянки. Великий вибір готових ковдер постійно на складі.
2931 4—5

ДБАЙ про культуру мешкання. Гарні моделі фіранок, накидки, таблети від найдешевших до найвибагливіших за безцін — Фрайліх. Сикстуська 21. 2679 —?

ХРИСТІЯНСЬКА КОНФЕКЦІЯ для Пань поручає костюми і плащі вже від 35 зол. Львів, Ринок 26 у крамниці Ендерса.
2936 9—60

ЛЯЛЬКИ, ЗАБАВКИ дитячі ВІЗКИ, поручає найдешевше БРАНДТ, Львів, Сикстуська 19. 2987 1—5

ВИБАГЛИВІ парасольки, парасолі поручає Новочасна виробня „Люп" Шайнохи 2. Реперації, покриття дешево. 2983 1-3

ВІДПОВІДНУ СОРОЧКУ доберете собі Пане тільки в нас: попелинові 5.90, флянелеві найновіші 5.90 та всіляке зимове білля серед подивуґідного вибору. Фабрика білля „АСТРА" Львів, СИКСТУСЬКА 2. 2912

МЕБЛІ всілякого роду, догідні умовини „Мебльосклад", Казимирівська 25. 2982

МІДЯНІ кітли для цукорників, мясарнь, прачкарень, продає дешево Котлярська Робітня Шранц, Ґазова 14. 2934

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

ЗМІНА АДРЕСИ:

Др. Вільгельм Нахер

орд. в нед. зубів і устної ями
тепер ВУЛ. ОССОЛІНСЬКИХ 17 а партер.
2918 3—3

ELEKTRIT RADIO
ВІДБІРНИКИ З ПРИРОДНИМ ЗВУКОМ.
Можна дістати в радіоскладницях у цілому краю.

НА ОСІНЬ І ЗИМУ

Найдешевше купиш останні новини на сукні, костюми і плащі та всякі блаватні товари у фірмі

Галицький Маґазин Новин, Львів, Галицька

ДЛЯ ПРИКЛАДУ КІЛЬКА ЦІН:

Вовна на сукні від	1.50	Полотно
Вовна „Анґора"	3.00	Димка на підшевки
Вовна на комплети	3.50	Перкаліна кольорова
Вовна на спіднички	4.50	Зефір сирий
Вовна на плащі	4.75	Шифон 80 шир.
Шевйоти англійські	3.50	Попеліна на сорочки
Вовна на мундурки від	1.50	Всип рожевий
Камґари на студ. убр.	4.00	Полотно на простирала
Вельвети і штрукси	1.65	Атлас на постіль
Бая двостороння	1.40	Пошевки від
Фляннеля на шляфроки	0.80	Простирала 2 метр.
Фляннеля гладка	0.80	Простирала на ковдри
Фляннеля на білля	0.65	Ручники від
Коци	4.75	Стирки до начиння
Коґдри сатинові	10.—	Хустинки від

Замовлення з провінції полагоджуємо за почтовою післяплатою

Спеціяліст венеричних та шкірних недуг і лікарської косметики
Д-р ФІШЕР б. довголітній лікар асистент дерматольоґ. клінік
у БЕРЛІНІ, ВІДНІ ТА ПРАЗІ
перенісся і ординує тепер від 9—1 і 3—7
ЛЬВІВ, ВУЛ. КІЛІНСЬКОГО 3.
напр. Віденської каварні
Тел. 251-68. Сепаратові жадальні.

ВЛАСНИЙ ВИРІВ
КОВДЕР І МАТРАЦІВ
ПОСТЕЛЕВЕ БІЛЛЯ
Великий вибір
ЗАЛІЗНИХ І МЕТАЛ. ЛІЖОК
Маріян Млеко, Коральницька
2853

Косметичний Інститут і Лябораторія
д-ра О. Тушицького
Львів, вул. св. Софії ч. 3
усування аномалій цери, бородавок, піґменту, волосся, близн, дзюбів і плям, масажі, тривале усування морщин, жиляків і відмороження власною методою. 2675
Урядово затверджений 4-місячний курс косметичної закордонної програми.

від зол. **160** нові сист. „СІНҐЕР" перстенево - бубенкові до шиття і гафту, шиє вперед і взад з 30-літньою ґарантією. — Достава на кошт фірми.
Ілюстровані цінники безплатно.
„Добромашин", Варшава, Хмельна 32.
8/14 1—2

ФОРТЕПІЯНИ, ПІАНІНА світової марки
Б. СОММЕРФЕЛЬД
Експорт до Англії, Аргентини, Уругваю, Данії, Фінляндії, Голяндії, Палестини і т. д.
виключне заступництво
С. Новацький
Львів, вул. Пілсудського 11.

ФУТРА дешево і солідно виконує Е. Говикович. —
Львів, Домініканська 4. 2684 47-60

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ „ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. „ 0·10
шукаючі праці „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . .
„ „ 1/2 . . .
„ „ 1/4 . . .
„ „ 1/8 . . .

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.